

OSOBA (2284) *sb f*

-s-, -f- (2213), -fs-, -ff- (63), -fz-, -sz- (8).

Wszystkie samogłoski jasne.

sg N osoba (131). ◇ G osoby (246). ◇ D osobie (117). ◇ A osobę (246). ◇ I osobą (282). ◇ L osobie (326). ◇ pl N osoby (88). ◇ G osób (321); -ó- (102) -o- (2), -(o)- (217); -o- MurzNT; -ó- : -o- Mącz (9:1). ◇ D osobám (73), osobóm (24); -óm NiemObr (3), ActReg (2), LatHar, WitosłLut, KlonWor; -ám : -óm WujNT (2:1), SarnStat (34:15); ~ -ám (65), -am (1) ComCrac, -(a)m (7); ~ -óm (11), -om (4) SarnStat (11:4), -(o)m (9). ◇ A osoby (155). ◇ I osobami (124), osoby (1) ActReg. ◇ L osobach (101), osobiech (1) SkarŻyw (2:1); ~ -ach (67), -äch (31), -(a)ch (3); -ach KrowObr (2), Leop, BielKron, Mącz, Prot, WujJud (2), CzechRozm (7), KarnNap, ModrzBaz (10), SkarŻyw (2), CzechEp (2), NiemObr (3), ReszPrz (2), ArtKanc (2), GrabowSet (2), LatHar, WujNT (6), SkarKaz (4), PaxLiz (2), SkarKazSej; -äch RejKup, RejZwierz, SarnUzn (4), RejPos (19), RejZwierz, WujJudConf (2), BudBib; -ach : -äch RejAp (1:1), SarnStat (13:1). ◇ du N (cum nm) osobie (7) KrowObr 219, RejWiz 142v, GórnDworz Kk4v, RejPos 305, ModrzBaz 94, GórnRozm Lv, WujNT 306. ◇ [D (cum nm) osoboma.] ◇ A (cum nm) osobie (12) RejWiz 172, RejPos 163, PaprPan C2v, K, ModrzBaz 121, NiemObr 139, 163 [2 r.], Calep 132a, LatHar 706 marg, SarnStat 865, KlonFlis G4v. ◇ I (cum nm) osoboma (29) KromRozm I G3, KrowObr 200, 200v [4 r.], 201, 201v, 204, 204v, 205, 205v [4 r.], 206 [2 r.], 206v, 207 [3 r.], 207v [2 r.], BielKron 166v, 189, 201v, 211v, 232v, WujJud 178.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Jednostka, indywiduum, ktoś, człowiek, Bóg; *persona Mymer*¹, *BartBydgc*, *Vulg*, *Mącz*, *Modrz*, *Calep*, *PolAnt*, *JanStat*, *Cn*; *homo Modrz*, *Vulg*, *Cn*; *vir Mącz*, *Modrz*; *conspectus*, *facies*, *vultus PolAnt* (1725) : *MetrKor* 37/3v; *BierEz* G2; *Mymer*¹ 3; *persona*, *osobna* [.] *persona BartBydgc* 112; Ku czci sławnej a szlachetnej osobie Wielmożnemu Panu Jeronimowi z Łaska, wojewodzie Sieradzkiemu niegdy będącemu. *RejŁas* w. 1, w. 24; *RejPos* 105; *ComCrac* 14v, 21; *RejRozpr* F3, F3v; *ZapWar* 1545 nr 2646 [3 r.], 1550 nr 2665; A prawa połpolythego dlya yedney ofłobi lamacz fzye nyegodzy. *LibLeg* 11/159v, 11/107v, 140v [2 r.], 141 [3 r.]; powydział yfch ofłob thich nyezna thelko tho wye ze yeden fnich yeft liśłowathi *LibMal* 1548/146, 1548/146v, 1552/169, 1554/184v; vczinił Załobe Na te Czo ftoij ofłobe *RejKup* aa6v, b6v, o2, v6v, dd5v; *KromRozm I* A2 [2 r.], A2v; *MurzNT* 93v, 116; A nye ták to mamy rozumyeć/ iżeby pewnym ofobam/ tym álbo owym/ obyetnice páńfkye fluzżyły. *KromRozm II* f2v, e; A iż yáko ty vrzedy rozdzyelne fą/ thák przez rozne ofoby máyą być fprawowane *KromRozm III* Hv; Chłopi ktorzy osiadłoci ni mają ani służby, niewiasty, ktore nie służą tak w mieściech jako i po wsiach aby dali od osoby po dwu groszu. *Diar* 80; Wolności, ktorebykolwiek dane były od takowych poplatkow tak miastam jako osobam, aby były ze wszech zjęte na ten czas *Diar* 80, 36, 63, 73 [2 r.], 78, 80 (11); *BielKom* D3, E4v; *LubPs* F2v marg; Trzebá też áby Sędzia nietylko ty rzeczy w łobie miał/ ále też wymowność/ fátieczność/ ofoby poważność *GroicPorz* b2; iákie ofoby nawięcey treftał y karał [*Chrystus*]? Konietznie nie ták bárzo ludzi połpolite/ iáko Biskupy/ dokthory/ y Faryzeufze napřednieyfze. *KrowObr* C2v, C2, 24v; Bo to wielkie lekárftwo ná fmutną chorobę/ Gdy kto ma iáką wdzyęczną przy łobie ofobę. *RejWiz* 34, 17, 71, 95, 110v, 111 (9); *Leop Eccli* 20/24; *UstPraw* C, K2; *LeszczRzecz* A3v; A v Páná zárowno/ tám wfzytki ofoby/ Bo ten dobrym

zapląte/ złym gotuie groby. *RejZwierz* 59v; KAżdy tytuł zawnždy fie/ zdoibi ofobami/ Nie pomoże Dutkowi/ czubek s pftrocinami. *RejZwierz* 76v, 32v, 53v, 71, 100; A tak wżytkich co z Iakobem wefzli do Egiptu było fiedmdziefiat ofob. *BibRadz Gen* 46/27, I 28c marg, *Gen* 47/12, *Ex* 1/5, 6 arg; *OrzRozm* R3; iefliby im był iaki gwałt/ abychny im byli podpora tak fkárby iako ofobami *BielKron* [332³], 105, 208v, 218, 250, 329v (10); *KwiatKsiąż* Cv; Satyra, Carmen maledicum ad carpenda vitia compositum, Wiérłze w których rozmáyte niecnoti bywają fpomináne á befpiecznie króm którego ofób achylania [!] s wielkim wrağaniem bywają ym ná oczy wyrzucáne. *Mącz* 369d; Obses, Więzień/ to yeft ofobá nieprzyacielóm w zaftawie miałto zaftawy dána. *Mącz* [380]a; Viritim, Od meżá do meżá álbo káżda ofobá z ofobná. *Mącz* 498c, 13a, 84c, 187b [2 r.], 290a, 293b [2 r.] (18); *OrzQuin* D; *Prot* C4v; *RejAp* 53v [2 r.], 58v; iż vczeni ludzie nigdy fnadz przed fie nie biorą chwalić/ iedno/ ofoby wielkiego záwołania/ y vczynki ich fławne *GórnDworz* G8v; kto będzie chciał fámeý telko ofobie teý ktorą vlubił chęć fwą pokázac *GórnDworz* Cc4v; Pánłthwo káżde [...] bywa rządzone/ ábo od iednego człowieká: ábo od pewney liczby ofób [...]: ábo od wżytkiego wobec połpolłtwá. *GórnDworz* Gg2v, B2, B5v, L3v, Pv, P8v (21); obráli miedzy fobą ony ofoby/ ktore być godnieýfze rozumieli. *RejPos* 23, 12v, 16, 23, 49v, 53 (21); iż gdy Kryftus pokládaiąc w moc Bożą ducha fwego polecał Oycu: nie odłączał ciała/ áni rozumiał Duchá być ofobą iaką wylátuiącą s ciała. *GrzegŚm* 49, A3 [2 r.], 18, 21, 50, 51; Acz niepewna Hiftoria to fie będzie zdála. Gdyż włafnych imion ofób tych nie przypominamy/ Ktorych fprawy tu ná pífmie ludziom podawamy. *HistLan ktv*; oprócz tych ofób ktorzy krzczą/ potrzebá też było wfpomnieć perfonę tego który fie krzci *KuczKat* 125, 130, 205, 225, 240, 250, 255, 365; Też w hámowaniu gniewu trzebá wważac ofoby. Bo iefli poważnieýfzy/ thedy go s wlytym hámować á poćciwie vpominac małz *RejZwierz* 81v; To fprawiedliwość á ta cnotá bywa/ Kiedy w ofobach rozności nie bywa. *RejZwierz* 225, B3v, 41, 86v [3 r.], 99v [3 r.], 139, 233v, Bbb2v; *WujJudConf* 45, 146v, 209v; *RejPosWstaw* [143²]; *BudBib Deut* 1/17, 16/19, *Eccli* 10/5, 35/13; *Strum* B2v; *CzechRozm* 16 [4 r.], 17, 17v, 18, 19 (15); *Paprpán* C2v, K, L, Pv, P2 (9); áby z ofobami niewlytdliwemi/ ábo iakokolwiek iednemu z nich podeyrzanemi/ obcowania żadnego niemiewáli *ModrzBaz* 32v; Wiele śláchty y bogátych ofób [*Multi et nobilium et divitum*] lecą do czynienia krzywd ludziom podlym á vbogim. *ModrzBaz* 77; Bo ná káżdem fádzie trzy ofoby máiá być/ powodowa ftroná/ obzáłowány/ á fędzia. *ModrzBaz* 88v, 3 [2 r.], 3v [3 r.], 18v, 22v, 23 (52); y przy nim [*patryjarsze*] wiele Metropolitow y Biskupow Greckich/ y innych przednich á fprzewybornieýfzych Doktorow/ y co náuczeńfzych z Grecyey ofób. *SkarJedn* 268, 237; W klaftorze onym było brácieý czterdzieści ofób/ ludzi mądrością y wšelką cnotą przybráne *SkarŻyw* 183, 46, 171, [236], 510, 593; *StryjKron* 772; (marg) Diálogi nie fá fpifáne przeciw żadney zofobná ofobie. (–) Y vczynilem ia był rzecz te/ tak w obec (choćiażem z pewnymi niektórymi ofobami o tym fie rozmawiał/ á prawie iakoby potykał) nikogo nie miánuiąc áni iálnie y otworzyście przeciw ktorey zofobná ofobie pífcac/ bo nie iedney ofoby były błędy [...]/ ále wielu *CzechEp* 6, *4, 57, 75, 94, 147 [3 r.] (27); *CzechEpPORz* **4; iż w teý iedney ofobie/ dwie náturze fpoione fá/ Bořka/ y człowieczá [!] *NiemObr* 116; Hieronim w Chriftušie wyznawaiąc iedną ofobę/ wyznawa zaráżem/ *duas perfectas, et integras substantias id est: deitatis et humanitatis* *NiemObr* 139, 25 [2 r.], 55, 110 [2 r.], 116, 136 (17); *KochFr* 133; *ReszHoz* 121, 130; Była druga [*kompanija*] w ktorey przez kilká fet ofób tak dzieci

máłyx iáko y rośleyfzyx/ y ftárzy ludźie [...] kościoły obchodźily. *ReszList* 163, 168; *BielRozm* 5; Nułz owo poftánowienie [!] inłzey ołoby v ksiąg miáłto tego komu dłužno/ y kwitowánie/ což rozumiełz do iákiey łzkody ludźi przywodźi? *GórnRozm* Lv, Av [2 r.], B2v, B4, E, E4v (13); Belic tam barzo podeirzane ołobi/ ktorzi ludziem wiare lamali *Paprup* 12, Ev, L4; *ActReg* 17, 32, 70, 110 [2 r.], 127, 141; Bisellium – Stołek na dwie ołsobię. *Calep* 132a, 180b, 790b, 1007a, 1127b; *Phil* S3; wyrwę to co w grobie/ Máły lie gwałt łtác/ może vmárłéy ołobie. *GórnTroas* 47, 47; *GrabowSet* K [2 r.], Y2; *LatHar* 683 marg, 706 marg; Idąc ku mnie znienagłá/ w tym ołobá łtálá/ Połtác łnalźci pánieńká/ álbo wdowiá miáłá. *KołakCath* A3, B; Bo iáko Dawid y krol nie łá dwie ołobie/ ále iedná ołobá: áczkolwiek dwie rozdzielne rzeczy łá/ náturá człowiecza á dołtoyność krolewka *WujNT* 306; Teć łá znáki powinney vczciwości/ wyrządžáney ták Pánu Chriřtułowi/ iáko y innym świętym ołobam/ Prorokom/ Apořtołom y náłtepcom ich Papiěžom *WujNT* 412, 68, 354, *Act* 1/15, s. 516, *2.Cor* 1/11 (14); *WysKaz* 44; *JanNKar* Av, D4; wolno bęđdzie nam dáć ná Zupnikořtwo Bydgołkie/ ołobę godná/ ośiádlá *SarnStat* 392; VStáwiamy/ áby žaden Sędźia przez žadná iná ołobę/ iedno przez łwego pewného łługę/ álbo Woźného nie czynił áni wypráwował łwych pozwów *SarnStat* 574; A ten Státut ná ołoby któregokolwiek łtanu y záwołánia y przełoženia [*ad personas cuiuslibet status, conditionis et praeeminentiae JanStat* 46] ściągamy *SarnStat* 946; ábyłmy do karánia ołoby zbiegléy nie vłpiełzáli lie *SarnStat* 1112, 22 [2 r.], 35, 39 [3 r.], 43 [2 r.], 51 (173); (nagł) Henryk. (–) DOłtátkiem zá tey przybyło ołoby, Náłzey Koronie bogactw y ozdoby. *KlonKr* F3, F2v; W ołtátnich Mándatach Dekálogu łwego/ ochrania Bog obrázy bliźnich náłzych/ naprzod w ołobie/ potym w źenie ábo domownikach/ á nákoniec w máiętności iego *PowodPr* 63, 47; *SkarKaz* 82b, 156b, 157a; *CiekPotr* 69; *CiekPotrŚredz*)?(4; Niechże lichy prościnká/ łwą prawdę vdáie/ A bogáty łwé fałźé/ wnet prawdá zá iáie. Zleby iá ołzácował/ gdyź wiele náleży/ Z któрых vłt y ołoby co ná świat wybieży. *GosłCast* 70; *PaxLiz* Cv, Dv; *SkarKazSej* 696b; *KlonFlis* G4v; Piłze łię łpecificè, o iedney ołobie/ Nie o włzytkich *KlonWor* 71, 18, 55; [przitraffielia łzie vnáłz przigoda dwiema ołłoboma Franczkowy Slodzinie a Crakowczikowi Furmanowy *ZapWpol* 1545/335v].

osoba czyja [w tym: *pron poss* (269), *G sb, pron i ai* (205), *ai poss* (125)] [możliwe parafrazy typu: *osoba króla a. królewska = król, osoba twoja = ty itp.*] (599): *BielŻyw* 164; *RejPs* 29v, 38v, 100v, 124v, 129v; Abowie^m dwori ye^{go} Kro. mczi za [*lege: są*] thak wprziwylyeyowane yłch przełz obrazena ye^{go} Krolyewłkyey mczi ołłobi gwalth łzye yem zadni dzyacz nyemoze *LibLeg* 11/152v, 11/41v, 152, 152v, 160 [2 r.]; A leplźá mi otuchę day Bo ta łrogółcz twey ołłobie Barzo nie przyłtoi tobie *RejJóz* E8, K6v, L7, P8v; *RejKup* k2v, p5, r7v, y8v; *Diar* 26, 32, 37, 40 [2 r.], 45 (29); A sjem [...] z tych trzech stanow złożony jest: z osoby KJM, Panow Rad a z osob posłow ziemskich. *DiarDop* 114, 109, 110, 113 [3 r.], 114, 116, 118 [2 r.]; Y połłufeńłtwo tám bęđdzie/ Gdzye twa ołobá vłięđzye *BielKom* G2v, B; Mocne záprzyłiężenie páná Bogá włzechmogácego Dawidowi S. w ktorego ołłoby mamy obaczác Kriřtułá páná/ iż lie to náń y ná wierne iego/ tá przilięđá włáwnie łciąga. *LubPs* T5 marg, A2, L2v; Włzyłcy iedná przyłsyęgá/ podniowłzy dwa pálca ku Słóńcu: á Imię łwoie káždy łwey Ołłoby wymieniłzy/ y mowiąc tymi łłowy. *GroicPorz* b4v; *KrowObr* 128; *RejWiz* A3v [2 r.], A4, 111; Nie miey báczności ná vbogie^{go}/ áni czci ołłoby bogátego [*Non consideres personam pauperis nec honores vultum potentis*]: ále łáđz bliźniego twego łpráwiedliwie. *Leop Lev* 19/15; ále człowiek vmieiętny/

będzie pohánbion od ołoby mocnego [a persona potentis]. *Leop Eccli* 21/25, *Lev* 19/32, 4.*Esdr* 15/46; *OrzList* d, f4; *UstPraw Kv* [2 r.], K3; *LeszczRzecz* A5v; *RejZwierz* 17; *BibRadz Iob* 34/19, *Ps* 40 arg, 81/2[3], 4.*Esdr* 15/45 [46], II 12a marg; *OrzRozm F, I, S3*; w pocie ołoby fwey będziełz pożywał Chlebá twego *BielKron* 2; yż mnie nic do ołob Luterá álbo Bucerá/ ále tylko Ewángelią kthorą oni powiadáią chcę ludziom obiáwiác *BielKron* 223; myłmy ná ten czas opuścili Polłkie krolełstwo chcąc widzyeć Cefárfką ołobę *BielKron* 414, 9, 67, 126, 195v [3 r.], 223 (13); *GrzegRóżn Nv*; *KwiatKsiqż B4*; Mea persona ad istam pacem conciliandam minime fuit deligenda, Moyá ołobá nie miáłá być ná to yednánie wyładzona. *Mqcz* 293b, 244a, 431a; *OrzQuin D4, K2v, Q3*; A ták pilnie łłucháiąc ráczcie fiedzieć łobie/ Chcećieli nieco łłyśzeć o moiey Ołobie. *Prot* A3, B2; *RejAp* 193; iżby tym vmiáłá [...] podług czáfu/ y mieyfcá/ zábáwić káżdego tego/ ktho fie łnią wrzecz wda kiedy: vwaźáiącz ołobę káżdego/ y wiedzác czo s kim mowić. *GórnDworz V8v, K3v, V6, li6v*; *HistRzym* 41v; Daycie co iefł Boże Bogu/ á co iefł Cefárfkie Cefarzewi. A tákież y káżdey namnieyłzey perłonie co należy ná ołobę iey. *RejPos* 46v; wnet fie przyłłuchay co Pan mowić raczy ku ołobie ná on czas zwolennikow fwoich/ to ná potym do włzytkich wiernych fwoich *RejPos* 334v, 27 [2 r.], 41, 129v, 135, 142v (19); *BialKat* 111; *KuczbKat* 235; *RejZwierz* 41v [2 r.], 119, 138v, 240; *RejZwierzTrzec Aaa2v*; *BielSpr* 52v; *WujJud* 37, 180; *WujJudConf* 30v, 94v, 113, 258v [2 r.]; Acz mnie tu nie o moię nędzną ołobę/ ále tylko o tę pracę [...] idzie. Mnie/ iáko kto raczy/ niech ładzi *BudBib* c3v; nie vboicie fie ołoby żadnego człowieká *BudBib Deut* 1/17, 2.*Reg* 17/11, 4.*Esdr* 16/48; *WierKróc* A4; ktoregoście wy wydáli y záprzełłicie fie przed ołobą Piłatá [ante faciem Pilati] *BudNT Act* 3/13, *Act* 3/19[20], *Hebr* 9/22[24]; *CzechRozm* 87v, 177v, 192, 208, 241v; *PaprpPan* A4v, B2, B4, D4, E2 (9); *ModrzBaz* 18v, 51v, 94, 101; *SkarJedn* 12, 15, 195, 196; *KochPs* 151; iáko ná onę namilłzą ołobę twoię/ ktoreiem fie záprzał pátrzyć będę? *SkarŻyw* 599, 87, 93 [2 r.], 187, 249, 285 marg (13); gdzie fie ták z bogáćili/ iż z butynku ná káżdego ołobę 200. Złotyeh przyłłżło. *StryjKron* 637; *CzechEp* *4, 10, 75, 92, 175 (17); Przydzie tedy wprzod/ o Piotrowey ołobie/ y o ie^{go} vrzędzie dowiádawác fie *NiemObr* 31; gdyż páná Chriłtułá/ w iedney ołobie wyznawáią: y dołkonáłym Bogiem/ y dołkonáłym człowiekiem: á chwałác Bogá w ołobie Chriłtułowey/ wiem iże też/ y człowieká chwalić chcą. *NiemObr* 116, 5 [5 r.], 6, 41, 48 [3 r.], 49 [3 r.] (29); Bo co kiedy ták mądrze człowiek poczał łobie/ Zeby fie bóg nie mułłá iego łmiác ołobie? *KochFr* 128, 80; *ReszList* 142, 153; *BielSjem* 10; *KochPieś* 52; *ArtKanc* N17v; *KmitaPsal ktv*; *PaprpUp* E3; *ZawJeft* 21; *ActReg* 12, 47, 48 [2 r.], 53, 75 [2 r.] (14); Tyś mur był/ lámém Troiánin łtał tobá/ Y włzytko pádło z twą iedną ołobą. *GórnTroas* 14; *KochPij* C4v; Witam y ia teź/ winłzuię/ y z tą iáką táką pocztą łtáwiam fie przed ołobą W. M. mégo M. Páná. *KochFragJan* 3; *OrzJan* 72, 76, 77, 91, 113, 125, 130; Iuż ia wierzę tobie/ Bo namniey nie przyłłtoi fałłz twoiey ołobie. *WyprPl* B4v; *KołakCath* B2, B2v; *KołakSzczęśł* A4; *RybGęśłi* A2, A2v, A3, D2v; Częłto [Jan Chrzcićieli] pokázuie rozność miedzy krztem łwoim á Páná Chriłtułowym iáko y miedzy ołobą łwą y Páná Chriłtułową. *WujNT* 302 marg, 9, 39, 50, 333, 412 (12); *WysKaz* 5; *JanNKar* Bv; *SarnStat* 20, 21 [2 r.], 22, 39, 43 [2 r.] (60); Cny Zemowicie nie máłó ozdoby, Przybyłó Lechom z twey męzney ołoby. *KlonKr* B3v, F4v; *KlonKrGum* Av; *CiekPotrSzym*)?(3; *CzahTr* A2 [2 r.], A2v [2 r.]; *GosłCast* 5; *PaxLiz* E2, E3; zvprzymey chęći przeciw ołobie W. M. mego Młściwe^{go} Páná [...] vmyłłłem tego żeglárzá Wiłłnego W. M. miánowicie przypilác *KlonFlis* Bv, Bv; *KlonWor* 17;

Wolálábých w tey łtronie niewidzieć cie byłá/ Bom prze twoię ołobę iuz łławę łtráćilá. *PudłDydo* B4, B2v; Zdarz to miły Pan BOG tełz y tobie/ Byś był rowien Oycewłkiey ołobie. *RybWit* C2v, Av [3 r.]. Cf »osobą swoją«, *Wyrażenia przyimkowe*.

I sg lub pl w funkcji przysłowka: »osobą, osobami« = *osobiście* (78:19): yż on nie iednemu krolełthwu rołkázuie/ nie może zázwždy w Niemcech być ołłobą *BielKron* 209v; Do ktorego [najwyższego kapłana] poki fię włztykiego łwiátá Biłkupi ábo ołobámi ziezdzáli/ ábo z nim fię przez liłty porozumiewáli [...] iedność fię zátzymawála *SkarKaz* 40a; Bądź bráćie łáłkaw/ á ia zázwłze z tobá Snadz y po łmierći/ iefli nie ołobą Popłynę/ tedy ná pápierze w łznurách/ Abo w klauzurách. *KlonFlis* H5. Cf »osobą swoją, naszą«, »własna osoba«.

W połączeniach szeregowych (14): *KromRozm II* k4; iż Krolełtwo Páná Kryłthufowe/ nienależy w máiętnołciách/ w miełcach/ w mocách/ w tzáliech/ w ołobách/ w dzierzázwach *KrowObr* 23; *GórnDworz* N7v [2 r.], Cc5v; *RejPos* 300; gdy fię iedno kto nie do łłow/ ále do rzeczy przywięzowác będzie/ y do okolicznołci też/ ołob/ mieyłcá/ y czáfu *CzechRozm* 148; *ModrzBaz* 9v, 26v, 86; *StryjKron* 627; *NiemObr* 88; Iáko wychowác Vrzędniká [...] / tu fię nic nie piłze: bo to wedle mieyłcá/ imion/ ołoby/ y godnołci łługi/ mułi bydz włzędy inák. *GostGosp* 154; *WujNT* 16.

W przeciwstawieniach: »osoba ... (u)rząd (5), rzecz (3), mająćność, natura, obyczaje, pospolstwo, przezwisko, władza, zacnołć, zwierzchnołć« (16): *KromRozm I* A2v, I4; *KromRozm III* N3v; Iáko owo gdy kto łtan Krolewlki miánuie Iż łłowy moźnołć ie^{go} páńłtwá oznáymuie Toć tám o iego żywey nie mowi ołobie/ Iedno zacnołć á moźnołć thám rozumie łobie *GrzegRóżn* N3; *Realis actio, quae in bona tantum extenditur, non in personam CC*. Spráwá/ ná máyętnołć fię łciágáyáca [!] nie ná ołoby. *Mącz* 353d; *SienLek* Ttt4; áby łpráwy ktora fię łciága ná ołobę/ nie miełzano ztá/ ktora fię łciága ná rzecż [*nec personalis cum illis, quae in rem sunt commiscendae*] *ModrzBaz* 84v; *SkarJedn* 57; *CzechEp* 356 [3 r.]; iż to/ co oni náturom przypiłuiá/ ołobom włáłnie należy. *NiemObr* 138; Tu małz roznicę miedzy Eliałzem w ołobie/ ktory iefzcze ma przyłć przed dniem łádnym; á miedzy Eliałzem w przezwiłku/ ktory iefł Ian Krzćiciel *WujNT* 72, 366; Zákłády Zydóm dáné nie máią bydz ná ołoby, iedno ná połpólłtwá wyciágáné. *SarnStat* 263, 645.

W porównaniu (1): iáko z wielu źiarnek ieden chlełb czyniá/ á z wielu iágod iedno wino zlewáiá; ták z wiela ołob wiernych łłdzi iednołć Kołłciołá Boźego/ to iefł Ciáłá Chriłtułowego iefł złožona. *WujJud* 258.

W charakterystycznych połączeniach: *osoba bogata, chora, czci godna, dobra, dobrze zasłuzona* (3), *godna* (9), *grzeszna i łmiertelna, maluczka, mała* (2), *mádra, mádra a w cnotách dołwiadczołna, męźna, miła, młoda* (2), *nieumiejęłtna, niewstydliwa, osobliwa, osobna* (4), *panujáca* (2), *pięłkna, podejrzana, porzádna, pospolita, przeložona* (2), *roztropna, sprawiedliwa i niewinna* (3), *stateczna, szczegulna, szlachetna* (2), *łwięłta* (5), *uboga, uczołna* (2), *umarłá, wdzięczna* (2), *wielkiego zawołania, wychowania cnego, zbiegłá* (2), *żywa, żywiáca; osoby godnołć, powáźnołć, zacnołć* (3), *zázługa*.

Zwroty: »brakowác osobami, w osobách; brak w osobách, międy osobami; brak(owanie) osob« = *personam accipere Vulg, PolAnt; delectum facere Modrz; acceptio personarum PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (14:2;9:3;8): iż Duch łwięty żadnego bráku miedzy łłdzkimi ołobámi nie tziłni/ y żadnemu łtanowi łłdzkiemu nie łolguie [...] y włzýłtek łwiát z grzechu iednołtáynie karze. *KrowObr* C2, 201,

224v; *RejWiz* 157; *Leop Is* 42/2; ábowiem niemáľz zľofci w Pánu Bogu náľzym áni brákuie ofobámi/ áni bierze dárow. *BibRadz 2.Par* 19/7; *RejAp* 157, *Ee4v*; gdyż v niego nieieľt brákw w áadnych ofobach/ gdyż v niego nie ieľt zacnieyľzy ieden przed drugim. *RejPos* 60v, 37, 56v, 194v *marg*, 216, 237v (13); *BialKat* 190v; *BudBib 3.Esdr* 4/39; *CzechRozm* 197v; *KarnNap* A4v; *ModrzBaz* 141v, 142; *CzechEp* 99; *NiemObr* 84, 90; OSOBAMI Bog nie brákuie/ y nieprzebiera w nich. *WujNT Aaaaaa3, Iac* 2/1, 9, s. 789 [2 r.], *Xxxxxx3v*.

»(nie) mianować osoby« [szyk zmienny] (7): Powieďał theż niedawno ieden kfiádz [...]/ iáko fie kthoś (ofoby nie miánował) przed nim w te űłowá űpowieďał. *GórnDworz* Q3v, *Cc8v*; *RejPos* 147v; *CzechEp* 94 [2 r.], 296; GOĐziľo fie tu byľo przyľożyć Dekrétów tych wiećey, [...] ieno miánować ofoby, iest *odiofum*, tedy muśi fie tu záwściágnáć. *SarnStat* 1304.

»ogľáďac się, patrzyć na osobę« = *acceptorem esse personarum PolAnt, Vulg; aspicere in faciem PolAnt; accipere a. respicere personam, videre in faciem Vulg* [szyk zmienny] (6:5): *MurzNT Mar* 12/14; *KrowObr* A3, 76 [2 r.]; *Leop Matth* 22/16; iż nie pátrzy Bog ná ofoby. Ale wkáźdem narodzie kto fie go boi y dziáľa űprawieďliwość/ przyiemny mu ieľt. *BudNT Act* 10/35[34]; á ľáďzić theż miaľ nikomu niefolguiáć/ áni fie ná áadne ofoby ogľáďiáć. *CzechRozm* 179v; *WujNT Matth* 22/16, *Mar* 12/14, *Luc* 20/21, *Act* 10/34.

»przebierać w osobach, osobami; przebieranie w osobach« [szyk zmienny] (2:1;2): Acż przedfię przebieráć ofobámi [*delectum personarum*] wedle cnoty/ potrzebna rzecz ieľt űprawcy Rzeczypoľpolitey *ModrzBaz* 20; y odwodzi od wľzego grzechu: ále miánowićie od przebieránia w ofobách; od pomawiáania y poľáďzania drugich *WujNT* 784, *Iac* 2 *arg*, s. 788 *marg* [2 r.].

Wyrażenia: »na osobę baczenie, baczność; baczenie osoby« [szyk 8:2] (8:1;1): *BielKron* 393v; *GórnDworz* N7v; iźby ná áadná ofobę iná báćzność nie byľá/ iedno áby rowno zľemu iáko y dobremu wľzythko fie oddawáľo. *RejZwierc* 55; Zgoľá ná űeďziego należy/ áby ľáďziľ [...] wedle ľámych tylko dowodow/ niemáiac baczenia ná ofoby [*non ex personarum ... respectu*]/ ná zasľugi ábo ná záchowanie. *ModrzBaz* 94v, 71 [2 r.], 71v, 95, 97, 136v.

»osoba boska« [szyk 4:1] (5): *CzechRozm* 17v; *SkarŻyw* 484; *CzechEp* 343; Chwaľá Kryľte tobie, w boľkiej twey ofobie/ z Oycem z Duchem Swiętym/ z Bogiem wiećznie wźiętym *ArtKanc* A12; gdy co po tobie Twey przecźnego zázáďam Boľkiej ofobie/ Tám wieć nie bęďe goďzien proźb wysľucháania *RybGęśli* D2v.

»duchowna, kościelna, kapľánska, zakonna osoba« [*w tym: duchowna abo kościelna* (1)] = *ecclesiasticus homo, ecclesiastici ordinis vir Modrz; ecclesiastica a. spiritualis persona JanStat* (68:19:3:1): *ComCrac* 20 [2 r.], 20v [2 r.]; *BielKron* 175v; my poświáćenia y zacności Sákrámentow áadná miárá ľámemu Chárákterowi/ áľbo ofobie kápláńfkiej nie przywáľszczamy. *WujJud* 166; *WujJudConf* 165; rzeczy ná potrzeby vbogich/ ábo Kśiężey/ ábo y drugich ofob kościelnych náznáćzone chowáľi/ á nimi ľzáfowáľi. *ModrzBaz* 132, 121v, 122, 123, 123v, 139; *MWilkHist* A4; *CzechEp* 61, 77, 93, 173; Duchowna ofobá Piľárzem źiemľkim byďż nie może. *SarnStat* 78; ná przerzecźony Kościół Pomezáńľki ofobá zakonna [*regularis persona JanStat* 876] náľzēgo zakonu ná Biľkupśtwo bęďzie obrána *SarnStat* 1097, 5, 55, 112, 113, 166 [2 r.] (68); *PowodPr* 20; *SkarKaz* 82b *marg*; *SkarKazSej* 700a; *SzarzRytJSzarz nľb* 2v.

»lekka osoba« (4): *KromRozm II 4; LubPs A2; Nieprzywiedziecie mię ktemu/ ábych ia Władikom/ Cerncom/ y lekkich ofob rofkázowaniu miał podledz StryjKron 195; Cudzoziemcy/ pácholętá/ pácholikowie/ y inné lekkie ofoby/ áby fie do tego namiotu nie cífnęły/ gdzie ich M. tak pánowie Rády/ iáko y Rycérftwo zásiádadć będá SarnStat 16.*

»osoba ludzka, człowiecza« = *facies hominum PolAnt; persona hominis Vulg* [szyk 12:5] (11:6): *Bo niepatrzyłz na ofobę ludzká/ ale wpráwdzie drogi bożyi nauczáłz. MurzNT Mar 12/14; KrowObr A3, C2, 76 [2 r.], 201, 224v; Leop Matth 22/16; BielKron 1v; RejPos 148v; SkarJedn 56; CzechEp 185, 346; NiemObr 89, 138; Bog nie ma względu ná ofobę człowieczą WujNT Gal 2/6, Matth 22/16, Mar 12/14.*

»osoba męska, mężczyzna« [szyk 2:1] (2:1): *iż też káżdá ofobá męszczyznia bylá popifána w kłięgi krolewłkie BielKron 9v; SkarŻyw 147; IVż dáley śioftry miłe nie bądźmy w tym błędzie/ [...] Prozno fie mamy ípufzczáć ná męskie ofoby BielSjem 3; [UstKościel 105v].*

»osoba miejs(c)ka« [szyk 2:1] (3): *Gdy iuż káždy y naproftszy thu przeczyta łobie/ To wżytko co Mieyłkiey wiedzieć należy Ofobie. GroicPorzRej C3v; nie zábraniamy dawania zakłádów náłzych/ Nobili contra Nobilem, tákże między ízláchtá á ofobámi mieyłkimi miałt náłzych SarnStat 243, 931.*

»naprawna osoba« = *submissa persona JanStat* [szyk 12:1] (14): *iż fie téż nie boią przez napráwné y podftáwioné ofoby iuż w łádziech/ iuż v źiemłkich kłięg pewné zeznawánia czynić SarnStat 570; áni téż iedná ftroná ku zelżeniu drugiéy nie da pomocy áłbo przychyłności przez fie áłbo napráwná ofobę SarnStat 1087, 193, 194, 761, 831, 1070 [2 r.] (14).*

»nędzna, podła, licha osoba« [szyk 6:2] (5:2:1): *Takiez tez do łádu duchownego ma przyłluchacz ofoba nędzna a opvłczona ktora rękami fwemi zywnołczy łobie załluzycz ani zarobicz niemoze. ComCrac 20v; RejAp 157; RejPos 216; BudBib c3v; záchowawłzy káždey y napodleyłzey ofobie wčźiwość CzechEp 72; KochTarn 74; Idiotes — Ofłoba podła, vrzedu zadnego nie maiáca. Calep 500b; Bolełnym Pánie/ k tobie fwá chorobę/ Przed nogi kłáde/ y nędzná ofobę GrabowSet T2.*

»pocziwa, uczciwa osoba« = *honesta persona JanStat* [szyk 3:1] (3:1): *Ale znowu drugie połty Báláách krol k niemu połłat pocźiwe ofoby BielKron 42; Rotmiłtrzá y včźiwá ofobę [honorabilem vultu] y ráyce/ y mądrego/ rzemiełlniki y rozumnego mowcę. BudBib Is 3/3; PaprPan G4; SarnStat 955.*

»podstawiona osoba« (1): *SarnStat 570 cf »naprawna osoba«.*

»osoba postronna, obca, cudzoziemska, gościnna« = *alia a. aliena a. extranea persona JanStat* [szyk 6:2] (3:3:1:1): *áby żaden [...] nie śmiał przez náłżego zwolenia woiowác áłbo vtarczek przeciw ofobam połtronnym y tutecznym zrułżác. SarnStat 118; którzyby lífty iákie przerzeczoným Conłtuciam náłzym przeciwné ofobam obcym áłbo tutecznym [...] przynołli SarnStat 924; że ofoby włzelákie cudzoziemłkie miáłtu temu od towáru włzelákiego według ołzácowánia od grzywny po pułgrołzku pláćić będá powinni SarnStat 964; łámi Pánowie áłbo Vrzędnicy ich iákimże práwem gołcinným miedzy gołcinnými ofobámi/ o rzeczy kupieckie áłbo tárgowé ípráwiedliwość czynić będá powinni. SarnStat 1234, 194 [2 r.], 208, 923.*

»osoba powodowa« (3): *ModrzBaz 94; WOżny dla śmierci fwéy z iednym ízláhcicem/ w ofobie powodowéy [in persona actoris JanStat 524] połłánym/ ma kłáść pozew SarnStat 755 [idem] 825.*

»osoba pozwana« (1): Wiele osób powodowych ábo te¿ pozwánych [*Multi tum petitorum tum reorum*] czynią przedmowy/ do rzeczy o którą idzie/ nie nienależące. *ModrzBaz* 94.

»osoba prosta, (nieszlacheckiego i) prostego stanu« = *homo privatus Modrz; ignobilis (et plebeid) (persona) JanStat* [szyk 6:3] (6:3): *Pullatus aliquando significat, Podły człowiek/ prosta osoba. Mącz* 331a; *ModrzBaz* 36v, 70, 73v; iákó¿ nie były przyjmowane/ ná do¿toieństwo *perfonatus*, *Vrędy/ Kánoniae/ y Prębendi osoby nie szlacheckiego y prostego stanu SarnStat* 178, 178, 710, 921, 922.

»przedniejsza, przednia, czelniejsza osoba« = *caput PolAnt; vir princeps a. delectus Modrz* [szyk 11:4] (8:1:6): *BibRadz Ex* 6/14; *Mącz* 198d; ósmią wirzow tylko co przedniejszy osoby opisane. *PaprPan kt*; Oligarchią zową/ gdy kilka pewnych a czelniejszych oney Ziemi osób Páństwo rządzą *ModrzBaz* 3v, 22, 24 [2 r.], 25, 26, 26v, 39v, 106; *NiemObr* 85; Natym ziedzcie co celniejszy osoby te były P. Rogozinski P. Kamienski. P. Podkomorzy Poznanski. Pan Pod. Rawski. *ActReg* 49; y Kuny y Ryšie Ná powzednie pod iedwab kupuie/ ták przednim Osobom/ iáko inszym páchołkom poólednim. *KlonWor* 56.

»osoba radna« (1): Co przynależy ná Senat/ y ná wózytkie insze osoby rádne [*Quod deceat senatum atque adeo consiliaros*] *ModrzBaz* 26.

»osoba sádown(n)a« [szyk 2:2] (4): *Iudices sortiri, Sádowne osoby losem obrác Mącz* 403c; (*nagł*) *Porządek do obierania Sędziów. (-) [...]* ná tym mieyfcu gdzie wedle stárego zwyczáiu obieráią osoby Sádowne *SarnStat* 852, 822, 1152.

»osobą sw(oj)ą, naszą« = *osobiście; personaliter JanStat, Cn; praesens Modrz; persona nostra JanStat; in persona propria Cn* [szyk 67:25] (86:6): aby každy kthó¿bykolwyek slufbą przyyął, szam ósobą szwoyą a nyeprel porucznika alias podstawa sluzyl *MetrKor* 38/286, 34/134v, 268, 37/2v [2 r.], 40/810; Gdy¿ mu [*Aleksandrowi*] iednác rzeczono, aby sie fwą osobą niebił, on odpowiedział, Sromota y nie sprawiedliwóć krolowi w pokoju leżeć, gdy¿ iego lud walczy *BielŻyw* 166; *LibLeg* 7/36; *ComCrac* 13v; *ConPiotr* 30v, 32v [2 r.], 33 [2 r.]; mayą przissiacz kazdy snych tesz sam swą osobą oprocz swyathkow. *ZapWar* 1550 nr 2666; *Diar* 81 [2 r.]; *Leop Ps* 97 arg; A tám gdzye nagleyfa potrzebá będye/ fámí osobą nászą sie obrócimy s poczem ludzi iáki będyem rozumieć być potrzebny *UstPraw* K3, K3; *BielKron* 58v, 168, 203v, 246v, 257 (12); *Quin invisimus praesentes Parentem, Czemu oblicznie á osobami nászemi nie náwiedzimy oycá. Mącz* 431a; *GórnDworz* Kk4; *RejPos* 194v, 266v; *KuczbKat* 250; *CzechRozm* 147v; *PaprPan* V4v; *KarnNap* F2v; *ModrzBaz* 26, 111v; *SkarJedn* 134, 267 [2 r.], 282; *KochPs* 62; On sam szedł do niey osobą swoią *SkarŻyw* 88; *MWilkHist* G2; *StrykKron* 11, 190, 406, 657; *ZapKoscier* 1582/28v; *NiemObr* 171; *ReszPrz* 45, 84; *WerKaz* 267, 279; *GórnRozm* B2; Absum – Indzej bijć, Nie bijcz przitomnijmi Ósobą fwą. *Calep* 9b; *GórnTroas* 16; ná co Ie^{go} M. Ksiądz Biskup Poznánki sam osobą fwą/ á drugich Biskupów poólowie zwolili *SarnStat* 198; á stóná pozwána powinna będye v fądu Grodzkiego/ ábo sam osobą fwą/ ábo przez vmocowanego fwego w ziemi Wołhyńkiéy ósiádłego [...] stánąc *SarnStat* 1181, 117 [2 r.], 128, 312 [3 r.], 489, 556 (25); Bo rozumiał iz nie mogł zleczyć P. IEZVS w niebytności/ iedno á¿by obecnie osobą fwą w dom iego przyzedł. *SkarKaz* 419a, 117b [2 r.]; *KlonFlis* Gv; *SapEpit* B3v.

»szkolna osoba« (1): Ktorzi máią o szkolnych osobách rádzić [*scholasticis hominibus consulare*] *ModrzBaz* 131.

»osoba szlachecka, szlacheckiego stanu« = *nobilis JanStat* [szyk 4:4] (7:1): wolno mu to ma być zafądzić ku iey rozfądku ofobę fláchecką w oney ziemi ośiádłą *UstPraw* K2; Widzę że v nas naywyższe wrzędy [...] Slácheckiego ftanu ofobam [*nobilitati*] bywają dawane. *ModrzBaz* 40v; *SarnStat* 347, 559, 858, 871, 1169, 1172.

»osoba świecka« = *saecularis ordinis homo Modrz; saecularis persona JanStat* [szyk 17:17] (34): *ComCrac* 20; wybrańcy ná wybieranie Cefárftwá fą poftanowieni z duchownych ofob trzy Arcybiskupowie [...]. K nim fą zalię przydani czterzey Kurfierftowie fwieckie ofoby *BielKron* 175v; *ModrzBaz* 123; áby Duchowni przed Swietckimi ofobami, nie przysięgáli. *SarnStat* 222, 5, 55, 112, 113 [2 r.], 185 (31).

»osoba urzędowa, na urzędzie będąca« = *magistratus Modrz* [szyk 9:1] (6:4): Co ácz w káżdym ieft mierżiono/ wżákże więcey w przednieyfzych Pániech/ á ofobách wrzędowych *ModrzBaz* 55v; áby też ten był frożey karan/ ktory przeciwko wrzędowej ofobie wyftąpi/ niżli kto przeciwko proftey. *ModrzBaz* 73v, 49v, 70, 73v; Tóz téz miałto Krofno y ofoby ná Vrzędziéch/ ták Rádzieckim iáko y Przysiężniczym będącé porownywamy z drugimi miałty głównémi Koronnémi *SarnStat* 1050, 505, 961, 970, 1179.

»osoba urzędu nie mająca, nie będąca na urzędzie, bezurzędowa, prywatna« = *privata persona Modrz, JanStat* [szyk 3:2] (2:1:1:1): POfem o bezurzędowych ofobách piáć trzeba/ y o ich rozmáitości *ModrzBaz* 76, 76; *Calep* 500b; STátut *Anni Domini* 1543. o niedawaniu Gléytów/ fługam y poddanym przeciwko pánóm: iáko miefczánóm/ ták *generaliter omnibus incolis cuiuscunque ciuitatis*, y priwatnym ofobóm przeciw fzláchćicóm y ich poddanym/ ápprobuujemy *SarnStat* 243, 43.

»wielka, poważna, znaczna, można osoba« = *vir gravis Modrz* [szyk 13:4] (6:5:4:2): nie trudząc IchM tak wielkich osob zacnych senatorow. *Diar* 40; *DiarDop* 99; *BielKom* B3; *LubPs* A4; *KrowObr* C2, C2v; *RejWiz* 166v; bo gdzie ieft więtże zgromádzenie ofob poważnych/ tám theż rozum więtży *BielKron* 334v, 208, 221; *GórnDworz* Ee2; *RejZwierc* 37; Kto ieft fercá wielkiego ftrách go nie zdeymuie/ Srogość możney ofoby w boiášń nie w práwuie. *WierKróc* B; *ModrzBaz* 13v; Gdyżby fię ták znáczney ofobie w Papielkim nabożeńftwie y v światá wziętey godziło co pewnieyfze⁸⁰ mowić. *CzechEp* 405; *NiemObr* 23; *PapUp* H3; *ActReg* 126.

»własna osoba« [w tym: *własną osobą* (2)] (3): *MycPrz* I B4; *ReszPrz* 84; SKázuiemy/ áby Sędziowie y Podfędkowie włáfnémi ofobami [*propriis in personis JanStat* 488] nie przez Komorniki ná fądziéch siádác byli powinni *SarnStat* 719.

»wszystkich osobami [ile]« (2): *LibLeg* 11/83; A było nas wżytkich ofobami w okręcie/ dwieście y siedmđziefiąt y fześć [*Eramus vero in navi universae animae ducentae septuaginta sex*]. *BibRadz Act* 27/37.

»względ na osobę« = *acceptio personarum PolAnt, Vulg; respectus personae Modrz; ad personas respectus JanStat* [szyk 12:2] (14): *BudBib Eccli* 35/14; Bo niemálf względu ná ofobę v Bogá. *BudNT Rom* 2/11; *ModrzBaz* 21, 82, 90; ktory [Bóg] bez względu ná ofoby fądzi wedle vczynku káżdego *WujNT* 1.Petr 1/17, *Rom* 2/11, *Gal* 2/6, *Eph* 6/9, *Col* 3/25, *Iac* 2/9; ná ktorym fądzie nie mam mieć względu ná żadną ofobę *SarnStat* 458, 138, 1099.

»zacna, cna osoba« = *gravis a. Optimus vir* *Modrz* [szyk 36:15] (48:3): *RejLas w.* 11; *RejKup Xv*; *yvfch ye*⁶⁰ K. m. *połli fwe offobi zacne kv panv Voyewodzye poflacz raczil LibLeg 11/185v; Diar 39; LubPs A4*; przed którymi fye wiele kroć Rycerfcy ludzie/ y inne zacne Ofoby á o wielkie rzeczy częłto fądzą. *GroicPorz C2v, pv, f3v; RejWiz 146v; Mącz 267d; SienLek 95*; Toć tu rozno od onych historikow/ którzy ofoby zacne/ ofoby krolewłkie ná plác wytaczáią/ á ich dzieie pířą. A tu Pan ná plác wytoczył á opifác kazał nędznego á flepego żebraká *RejPos 68, 34v, 144v; RejZwierc 37; BudBibKaw A2v; BiałKaz H2; BudNT przedm a3; PaprPan C4, D2, D4, G4, Iv (10)*; zową ie *Aristokratia*/ to ielt/ porządne ofob zacnych panowanie [*optimatum gubernationem*] *ModrzBaz 3v, 3v, 13, 107v; SkarŻyw 140, 389, 473; StryjKron 122; NiemObr 25, 146; ReszHoz 115; KochFrag 49; OrzJan 55; WysKaz 3, 40 [2 r.], 41; JanNKar D4; SarnStat 80, 1263; WitosłLut A6; CiekPotrSzym)?(3; SzarzRytJSzarz nlb 2v.*

»znamienita osoba« (1): *Visceratio*, Tákowe wzdawanie furowego mięřa miedzi półpółftwo co bywáło v ftórych ná pogrzebiech známienitych ofób *Mącz 499c.*

»osoba żeńska, niewieřcia« [szyk *zmienny*] (1:1): á gdy [*Adam*] vřnał/ wyřał [*Bóg*] kořć z boku iego á nápełnił ciáłem/ á ftworzył z niey piękną ofobę żeńřką *BielKron 1v*; tedy okrzył *Alsteryulřą* y wřzyćiek dom iego/ ofob męřkich y niewieřcich řzeřć y czterdzieřci. *SkarŻyw 147*; [GDy dzieięćatko dla niebefpiecznei mdłofcy fwey doma/ przes Babę/ albo iną męřką albo niewieřcią ofobę/ [...] ochrzczone ielt *UstKořciel 105v*].

Szeregi: »osoba a ciáło« (1): *Nexus*, Nieyáki obyczay obowięzánia/ podyęcia álbo zápifánia/ a zwalzczá [.] ofoby á ciáła fwego w oblicznofci piący řwiádków *Mącz 244a.*

»czas i (ani) osoba« [szyk 5:3] (8): Wypifuiie chwałę y wielmożnořć kořciolá przyřtofuiać fię do czáfów y ofob z kthorymi miał řpráwę. *BibRadz Is 60 arg, I 353v*; *Sine designatione personarum et temporum*, Króm rořpráwy y rozrzádenia ofób y czáfów. *Mącz 392d; CzechRozm 132v [3 r.], 190v, 191. [Ponadto w pořczeniach szeregowych 10 r.]*

»osoby i członki« = *personae et membra* *JanStat* [szyk 2:1] (3): TEdy więćey kořciolóm [...] y ofobam y członkam Kořcielnym to czynić y wřzyćáć ielt řłufzniey *SarnStat 195, 896 [2 r.]*.

»osoba abo człowiek, osoby abo ludzie« (1:1): A było nas wřzytkich duřz (*marg*) ofob ábo ludzi. (–) w okřęćie/ dwieřcie řiedmdzieřiąć y řzeřć. *WujNT Act 27/37, Xxxxxv.*

»osoba i dobra« (1): dla tego řkázuiemy/ áby ři [...] byli karáni ná ofobie y dobrách [*in persona et in bonis* *JanStat 200*] řwych *SarnStat 173.*

»osoba i dostojęństwo« (2): A W řpráwach Koronnych/ które fie dotykaç będá ofoby nářzey y dořtoienřtwá nářzého *SarnStat 429, 39.*

»osoby i imiona [= *majátki*]« (1): ná które té wřzyřtki ofoby y imioná [*personas et nomina* *JanStat 593*] to práwo zdawná vřtáwioné [...] chcemy/ áby należáło y řciągáło fie *SarnStat 643.*

»báđź osoba, báđź majętnofci« (1): y cokolwiek zřąd ná kogo przypáđło/ báđź ná ofobę czyię/ báđź ná máiętnofci *SarnStat 1225. [Ponadto w pořczeniu szeregowym 1 r.]*

»i osoba, i mąż« (1): TEgo kiedy po bitwie ná plác řciąć wiedziono/ Ten płákał co mu go wieřć było poruczono. Záłuiąc y ofoby y męřá tákiego *RejZwierz 17.*

»(i) osoba i (albo) miejsce« = *persona et locus* JanStat, JanPrzyw [szyk 4:3] (7): KrowObr 29; RejWiz 178v; Połpolłthwo mieyfkie bez żadnego baczenia mieyfca y ofoby/ rzućili fie á dobyli gwałtem zákryftyey BielKron 393v; iż żadnych myt [...] y żadnych czynfzów ná mieyfćách y ofobách [*locis et personis* JanStat 877] w źiemiách Prućkich [...] niebęđziemy nowo wkłáďać SarnStat 1098, 12, 54, 1093. [Ponadto w połączeniach szeregowych 12 r.]

»(nie tylko) osoba ani (ale też) natura« (2): CzechRozm 20; Gdyż my nie znamy dwu ofob/ áni dwu nátur w iednę zlanych CzechEp 348; [nie iako dwie ofobie fą/ tak y dwie naturze/ albo dwa Chriřtuřowie być maią/ Ale iedenże tylko Chriřtus ma być UstKořciel 4v].

»osoba a(l)bo (a, i) persona« [szyk 2:2] (4): KrowObr 185v; bo niepátrzyfz ná ofoby á perfony ludzkie [*non enim respicis personam hominum*] Leop Matth 22/16; nákoniec Duchá řwego řwiętego/ nie tylko ná řto y dwáďcieřćá perfon/ y ofob [...]/ ále y ná niezliczone mnořtwo y wielkořć ludzi [...] hoynie wylewáiąc. LatHar 680; WujNT 306.

»przyrodzenie i osoba« (1): Poki Chryřtus Pan Bog náfz widomy tu ná ziemi známi mieřzkał/ y w ludzkim przyrodzeniu y ofobie nas vćzył SkarJedn 56.

»(tak) rzeczy i (jako i, albo) osoby« = *res et (aut, seu) personae* Modrz, JanStat, JanPrzyw [szyk 8:3] (11): Káđdy gwałt niesłufzny/ ták rzeczám iáko ofobám ktorem wyrządzony/ niewiem iefliby infzym karániem řpráwiędliwřzym/ niź gárdłem mogł być řkarány. ModrzBaz 77v; SkarJedn 319; CzechEp 163; OrzJan 93; SarnStat 63, 135, 250, 349, 451, 883 [2 r.]. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»(nie tylko) osoba i (albo, ani, ale też) stan« [szyk 5:2] (7): że się [*rzeczpospolita*] barzo porysowała [...] nienawiřćiami nie tylko osoby jednej przeciw drugiej, ale też i stanu jednego przeciw drugiemu. DiarDop 108; RejPos 253v, 286; RejZwierc 138v, 240; SarnStat [1023]; Nierownořć być muři w řtanách y ofobách Rzeczypořp. SkarKazSej 676a marg. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»osoba i urząd« (1): Iego [*kapłana*] y vrząd Kápláńfki/ onym ták dziwnym y drogim vbiorem vćźćić [Bóg] rořkazał/ y kámieńmi drogimi/ y robotą miřterną/ ku ozdobnořći ofoby y vrzędu iego. SkarŻyw 491. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

Wyrażenia przyimkowe: »z osoby [czyjej; w tym: *pron poss* (25), *G sb i pron* (5), *ai poss* (1)]« = *od kogoř, przez kogoř, w czyimř imieniu* (31): thy nowe Polćkie księgi pracę moię W. W. [...] z ofoby moiey vbogiey ofiaruię. FalZioł +2v; Prorok zořoby oycow wotchlani woła owybáwienie RejPs 60, 63, 64v, 92v [2 r.]; RejJóz L4; Abi S ofobi náfchey aza wolyam náfcham czo řzye thakowego dzyacz myalo LibLeg 11/173; LeszczRzecz A3v; czymby z ofoby řwéy/ mógl Rzeczypořpolitéy pożyteczen być. SienLek a4; RejZwierc 37; MycPrz II D2; CzechRozm 12; CzechEp 238.

~ Wyrażenia: »kađdy (a. wszelki) z osoby swej« = *osobiřcie, indywidualnie* [szyk 11:2] (13): A nieffaczuieće nikogo Bo to řwey [*lege: z swej*] ofoby kazdy Muřfy czynicz RejKup y6; A z řynow Gád byli policzeni według rodu/ pokolenia y domow oycow ich/ káđdy męđczyzná miánowięcie z ofoby řwey [*ad capita sua*] BibRadz Num 1/24, Num 1/20, 22, 26, 28, 30 (10); Ná to řwřelki z ofoby řwey Czeřkim ięzykiem trzy kroć odpowiędział: Chcemy. BielKron 329v; RejPos 124; [zdanie swoje] J. K. Mci kađdy z osoby swej powiędział. DiarPos 298].

»sam z osoby swej« (4): Co bywa/ gdy winę człowieká złořliwego/ y wyřtěpki iego/ řam ná fie bierze: y řam też iuź z řwey ofoby/ řłufzną zá nie nágroďę czyni. CzechRozm 219, 160v, 261; ták

fámi z osób swoich iáko y zá té od których tu z mocą zupełną przyfláni byli/ [...] to vmocnili y vtwiárdzili. *SarnStat* 1027. ~

»w osobie [czyjej; w tym: *G sb i pron* (21), *ai poss* (18), *pron poss* (1)]« = *w imieniu czyimś, reprezentując kogoś; in persona alicuius JanStat* (40): Tu prorok wołobie oycow wodchlani woła o wfpomożenie ku pánu *RejPs* 112; Vkarża fie prorok wołobie zebránia krzełcyánłkiego ná ony przeládowce *RejPs* 139, 58v, 62, 127, 129v, 147 (16); *RejKup* b3v; Prorok w ofobie Páná Kriřtułowey opowiada z martwychwřtánye iego. *LubPs* D3 marg, F4; *RejWiz* 194v; *Leop Ps* 39 arg; *BibRadz* I 311a marg, 383d marg; Bo iáko Izáiałz mowi w ofobie Pánłkiewy: Ktoryż ieřt dom ktoryby mnie ogárnąć mogł? Y kthoreż ieřt mieyfce odpoczynienia me⁸⁰? *RejPos* 139v, 16v, 32v, 87, 103, [136] (12); Boć nie infzá ofiárę/ iedno tę ktorą łam Pan Chriřtus ofiárował/ Káplán w ofobie wřyřłkiego Kořcioła Pánu Bogu ofiárnie *WujJud* 228v; *WujNT* 89, 424; *SarnStat* 755 [idem] 825.

»w osobie [czyjej; w tym: *G sb i pron* (28), *pron poss* (16), *ai poss* (9)]« = *przez kogoś, za pořrednictwem kogoś* (53): iž onę władzá pan nye włálfnye łámemu Pyotrowi/ ále w yego ofoby wřyřłkim ápořtołom/ áłbo łnadź wřyřłkyemu kołcyołowi dał. *KromRozm III* N2, E6v, N; Spráwuie teraz Kromer v Cefárzá rzeczy Krolá řwego wiernie/ y powáźnie: w Ofobie iego ták vczćion/ y vwažon ieřt Krol y narod Polłki od Cefárzá Krzeřcijánłkiego/ że o iednym řtole Kromer z Cefárzem řiada *OrzRozm* P4; Ták iáko to nie iednemu áni dwiemá/ ále wřzemu řwiátu w ofobie onych łłufzcz/ kthore ná pułfczy nályćić raczył [...]/ iáwnie á iáłnie opowiedzyeć raczył. *RejPos* 182v; przeto żeř niechciał być wdzyećzen vpominánia moiego/ á wřgárdziłeř mie w ofoby iego [bliźniego]. *RejPos* 314v, 14, [73], 125, 163, 163v (24); *BiałKat* 98v; *WujJud* 123, 222; *RejPosWstaw* 21v; *NiemObr* 18; *WujNT* 837; do czego nas Duch ř. w przereczonych ná poczátku řłowách/ w ofobie vmárłego/ vpomina *WysKaz* 2; *SarnStat* 168; ná ktory fie P. Kryřtus w ofobie Ieremiałzá Proroká žáłobnie vkarża mowiác: Azałz dobrze złym bywa oddawano? Gdyž podkopáli dołki duřzy moiey. *PowodPr* 19.

~ Wyrażenie: »(sam) w osobie swojej« = *sam, osobiřcie; in persona propria a. sua, personaliter JanStat, Cn* [řzyk 11:5] (16); *LubPs* aa3; Compareo, Stawam oblicznie/ řtáwiam fie w řwey ofobie. *Mqcz* 278a; *RejPos* 27v, 123v, 279v; *SkarŻyw* 597; nád ktorym [wojskiem litewskim] był w ofobie řwoiey Gedymin Xiążę (*personaliter* mowi w řwoiey á nie Hermánowey pořtáwie) przełožony. *StryjKron* 380, 380; Antychriřt [...] począł przychodźić w członkách y vprzedzićielách řwoich [...]. Wřzákże w řwey ofobie Antychriřt on główny nie przydzie/ áž ná końcu řwiátá. *WujNT* 717, 512, 716; A ieřliby tákowy niepořłufzny mógl byđž w ofobie řwéy włápiion: tákowy y z pomocniki řwémi niech bęđzie poyman *SarnStat* 833; brát [...] može go [brata] [...] ná woynę ná mieyfce řwé wypráwić. Ktory ták záłtápi mieyfce iego/ iákoby łam w ofobie řwéy był. *SarnStat* 914, 911, 1046, 1051. ~

W przen (37) :

Zwroty: »nosić (a. nieřć) na sobie osobę [czyją]« = *reprezentować kogoř; powoływać się na czyřř autorytet; personom alicuius gerere a. sustinere a. tueri Modrz; personom alicuius repraesentare JanStat* [řzyk zmienny] (33); *BibRadz Ps* 40 arg; *GórnDworz* Ee2; ták iáko tu řlyřlyřłz o tym vpáđłym nęđzniku/ ktorego thu káždy z nas ofobę ná łobie noři *RejPos* 248v, 194v, 243v [2 r.]; Bo kiedy Biřkupi y Kápláni řá iákoby nieiácy łłumáczę y pořłowie Boży/ [...] y nořzá tegož Páná Bogá ofobę

ná ziemi *KuczKat* 235; Bo ieden álbo kilá Doktorow/ nie niešie ná łobie ofoby wŷytkiego Kościoła Powŷzechnego [...]. Ale Concilium z Biŷkupow y Páŷterzow y Doktorow Kościoła Powŷzechnego [...]/ ma w łobie wagę y władzã Kościoła Powŷzechnego *WujJud* 37, 180; *ModrzBaz* 51v, 101, 121; *SkarJedn* 12, 15, 195; *SkarŻyw* 93 [2 r.]; *Siccque angelus in perfona Dei loquens et apparens, dominus appellatur: et Deus in quantum Dei perfonam repraesentauit*. Bo iż Anioł mowił iáko Bog/ tedy to dla tego/ iż ofobę Bożã ná łobie nošił. *CzechEp* 263, 200 [2 r.]; *NiemObr* 57, 66; A w tym Piotr noši ofobę wŷytkich Kátholikow: ktorzy [...] Chriŷtułã nigdy nie odstãpiã. *WujNT* 333, 9, 412, 461 [3 r.], *Zzzzz2v*; PRzećiwko tym/ ktorých łwa wola ták fie rozmnożyła/ iż [...] nietylko ofoby nie będacé ná vrzędziéch/ ále tész ktorzy Rzeczypoŷpolitéy ofoby ná łobie niołã/ gwałćić nie obawiaią fie *SarnStat* 43, 20, 357, 748.

»włóżyć na kogo osobę« (1): *Personam alicui imponere*, Włózić ná kogo ofobę/ to yeŷt poliećić áby fie zã tę álbo owę ofobę miał y wydawał. *Mącz* 311a.

»wziąć, brać na się osobę [jaką a. czyją]« [szyk *zmienny*] (2:1): *Hypocrita*, [...] etiam idem quod *Mimus*, Który nálię bierze cudzã ofobę/ błazen. *Mącz* 161a; *RejPos* 193v; Przyŷedłem ná pułnocy, wziãwŷzy Cieklińkiego Ofobę zacnã ná lię; wnuki przewaźnego Lechá przełtrzedz, by lepiej oyczyzny łwey łtrzegli *CiekPotrSzym*)?(3.

a. teol. Osoba Trójcy Świętej (126) : *KrowObr* 219; áni też było trzebã tu/ tey/ owey ofoby miãnowãć/ ále ogołem *essentialiter* o Bogu mowi. *SarnUzn* D4v; tho wŷytko iedno iełt Ociec y Syn y Duch łwięthy/ ieden Bog á ieden Pan/ ále iż rozne łã ofoby/y rozno fie łwiãtu vkázowãły. *RejAp* 197; Gdzie thu [*Chrystus*] mowi Nykodemowi: iż my co wiemy to mowiemy/ á co widzimy łwiãdzimy. A nie mowi z iedney ofoby ále z Oycã y z Duchã s. *RejPos* 153v, 149, 149v; iż w iedney iłtnoŷci Bołtwã/ nietylko iednã ofobę/ ále y rozdzielnóŷć ofob wierzyć mamy. *KuczKat* 15; *RejZwierc* 10; *CzechRozm* 12v [3 r.], 16, 16v, 18 [2 r.], 19 [3 r.], 20, 202v; iż tu ná tym mieyŷcu Moizełz przez Bogã rozumie łãmeo oycã/ á nie ktorã inŷã ofobę *CzechEp* 276, 181, 202, 291, 313; *NiemObr* 111 [2 r.]; *ReszPrz* 88; *ArtKanc* 111.

osoba czyja [w tym: *G sb* (14), *ai poss* (7), *pron poss* (1)] (22): *KuczKat* 125; *CzechRozm* 15, 18v; A wnet zãŷ przećiw temu iełt/ mowiãć/ iż lię ofobã duchã ł. nie pokázowãłã/ w oney to Troycy. *CzechEp* 214; *NiemObr* 122; *GrabowSet* P2. Cf »osoba boska«, »osoba Trojce łw.«.

W przeciwstawieniu: »osoba ... iŷtnoŷć« (6): iż iełt Troycã ł. iednã wedle bołtwã y iłtnoŷci/ á wedle ofob troiłta. *CzechEp* 174, 75, 299; ACzći iełt w ofobách roznoŷć/ ále w iłtnoŷci ich ná włzem iedynoŷć. *ArtKanc* I6v, H16v, 111.

Wyrażenia: »osoba boska, bostwa, w bostwie« [szyk 10:6] (6:5:5): *RejAp* Ff2; *RejPos* 150; że Bog oćiec/ to iełt pierwŷza ofobã w Bołtwie/ mowił y rołkázowãł *CzechRozm* 15, 17v, 18, 38; Z ćiełełney włãłnoŷci y podobieñłtwã Bołkich ofob miedzy łobã złãczenie poymuiem *SkarJedn* 281; wŷytkich trzech ofob iedne⁸⁰ nie rozdzielnego Bołtwã/ to iełt/ Troyce. *CzechEp* 276; *NiemObr* 110, 119, 138, 142; *LatHar* 376, 390; *WujNT* 307, 827.

»Bog (a. Bostwo) trojaki(e) w osobach« (3): *RejAp* 68v; Czego rãcz dopomagãć wŷzechmogãcy Bog troiãki w ofobach á ieden w iedynoŷci Bołtwã łwego/ Ociec/ Syn/ y Duch łwięty *RejPos* A6v; *CzechRozm* 14v.

»troista osoba« (1): Gdzie też oto Bogá iedynego wyftáwiwłzy á nie onę zmyślóną Troycę/ poiedynkowej iftności/ á troiftey ofoby *CzechEp* 299.

»troj w osobie« (1): Bądźże chwałá Pánie tobie/ ienżeś w iftności iedynej/ á troy w Ofobie/ z Oycem y z Duchem świętym *ArtKanc* H16v.

»trojakość osob(y)« (3): abych my: my też vznakwłly ciebie pana śwego wyznawali troiakość ofoby twoiey wiedzyney iftności chwalebneho boftwa twego *RejPs* 96v; Troiakość ofob w Boftwie álbo Troycá *RejAp* Ff2; *CzechRozm* 17v.

»trzy osoby« (47): Z tądże y Sabellius/ ktory tfirdził/ iż w boftwye nyemálf trzech ofob/ ále yedná tylko/ máyąca troye imyoná. *KromRozm II* o3; *Prot C*; *SarnUzn C7*, E [2 r.], [G2]; *RejPos* 132; *KuczbKat* 15; *WujJud* B4v; *WujJudConf* 22, 43v; zá rzecz pewną poznawam/ iż tá iedność Bogá/ ze trzech ofob złożóná/ y z tym názwítkiem Troycá/ ieft wymyłem ludzkim *CzechRozm* 14v, 13v *marg*, 14, 14v, 15 [3 r.], 16 [3 r.] (15); *KarnNap* Bv; *CzechEp* 182, 214, 236, 252, 270 (8); *NiemObr* 111 [2 r.], 137; Heftuzani też niepozwaláią áby w Troycey świętey we trzech ofobách/ byłá iedná *substantia*, álbo iftność. *ReszPrz* 91; *GrabowSet* P2 [2 r.], X3; *LatHar* 376, 390; iż Oćiec/ Syn/ y Duch S. íą trzy ofoby/ á przecię ieden Bog. *WujNT* 827, 307, 827.

»osoby Trojce Świętey (a. Przenaświętszej)« [szyk 4:1] (5): Ia ciebie krzczę/ W imię Oycá/ y Syná/ y Duchá S. Bo nietylko lámá ofobá Syná/ o którym S. Ian nápił: Ten ieft ktory krzci: ále záraz wżyfłtki Troyce Świętey ofoby/ íprawuią Świętość Krztu *KuczbKat* 125; *NiemObr* 149; *ReszPrz* 88; *WujNT* 307, 471.

Zestawienia: »pierwsza osoba« = *Bóg Ojciec* (5): wyznawam/ Bogá Oycá/ być pierwszą w Troycy Świętey ofobę *KuczbKat* 10, 9, 15; *CzechRozm* 15; *CzechEp* 214.

»trzecia osoba« = *Duch Święty* (9): iuzći málo fwiádectwá potrzebá o trzeciey ofobie tego iedyne^go Boftwá/ to ieft/ o Duchu s. *RejPos* 150, 150 *marg*; *KuczbKat* 10, 70; *CzechRozm* 15, 21; *NiemObr* 142; *ReszPrz* 88; *WujNT* 307.

»wtora, druga osoba« = *Syn Boży* (10:1): *KuczbKat* 9; *CzechRozm* 15, 16v, 38; Bo gdyż oni Chriřtuřá ták opiřuią: iż ieft wtórą ofobą Boftwá: fyn przedwieczny: z iftności oycowřkiey vrodzony/ ktory fię złączył z człowiekiem/ w iednę ofobę/ w ktorey ofobie/ ieft Bogiem/ y człowiekiem řc. *NiemObr* 110, 119 [2 r.], 136, 138 [3 r.].

Szeregi: »osoby abo (lub) imiona« [szyk 2:2] (4): Wtorzy záś: Nie fáme imioná ábo ofoby/ bez włálfney káźdey zořobná włáďzey/ mocy y íprawy/ wyznáwaią: ále to o káźdey z nich twierdzą. *CzechRozm* 19, 19v; *CzechEp* 313, 413.

»persony a(l)bo osoby« [szyk 5:1] (6): *KuczbKat* 15; *WujJud* B4v; *WujJudConf* 22, 43v; iż trzy íą Bořkie perfony/ álbo ofoby. Oćiec/ Syn/ y Duch S. *LatHar* 376; *WujNT* 827.

b. *Człowiek możny, bogaty* (1): Nie przyimie Pan ofoby [*Non accipit Dominus personam*] przeciřwko vbogiemu/ á prozbę obráźonego wyřlucha. *Leop Eccli* 35/16.

2. *Postać, figura, kształt, powierzchowność, wygląd zewnętrzny; species Vulg, Mącz, Modrz, Cn; figura HistAl, Mącz, Cn; persona HistAl, Vulg, Cn; facies Mącz, Cn; forma, vultus Mącz (533)*: Więć iął [osieř] mowić ták z řobą/ Przeřzedłćiem ia plá ofobą: Skorá gładka á grzieb [!] mocny *BierEz* M4v; Nieřzczęćcie wyřtąpi wielmi w zedraney řukni/ ofoby řucze/ blade/ nieprzyjemne/ ale rzeczý

krzykliwe a wśporne *ForCnR* D4; aby [*mamka*] była zdrowa/ cudney ofoby/ w plecach mocna á w pierfiach lzyroka. *FalZioł* V 36; *HistAl* A3v, C3v; *BielKom* E5; Bo y mála brodaweczka twarzy biały głowie/ Nie ośzpáci y nie wádzi nic piękney Ofobie. *GroicPorzRej* C4; Pomni że cie łtworzył Pan podobnego k łobie/ W obyczáioch á w cnotach/ ále nie w ofobie. *RejWiz* 51, 110v; *RejFig* Aa8; *RejZwierz* 49v, 58v, 115v; Tego czáfu Abner przyłtąpił do nałożnicy Saulowey Rełphy/ ktora była bárzo cudney ofoby. *BielKron* 69; iż Bog nie ma ofoby żadney/ iedno wśzytek wśzędzye. *BielKron* 101; Przyłtąpił fie Wáleryus przodkiem mąż łtárego wieku/ ofoby godney/ wymowy rołtropney *BielKron* 107v, 20v, 21, 303v, 331v, 378; *KwiatKsiąż* B4 [2 r.]; Decorus, Piękny/ Wdzyęczny/ cziftey ofoby/ Vrodżywy *Mącz* 79d; De forma non queo nosse, Z ofoby nie mogę poznać *Mącz* 250b, 26a, 157d, 236c, 393d, 404d (10); *Prot* A4; Dawłzy mu [*człowiekowi*] ktemu wiele Bołkiego podobieńtwá łwego. Nie iżby w ofobie w iákiew/ ále w podobieńtwie łpraw Bołtwá łwego łwiętego. *RejPos* 337, 115v; Jaki jest u Greków teraz głos o tobie? Nie zesłó nic wodzowi temu na osobie, Ale serdca i siły nie masz *KochMon* 20; *PaprPan* G3v, K4v, Y4, Z3v, Cc2v; iż to cokolwiek łię w tákie y owákie ofoby odmienia/ cokolwiek náture inłzą ná łię bierze/ y co takim y owákim przypadkom podlega/ żadną miárą tho wiecznie trwác nie może *CzechEp* 214; *KochPhaen* 15; Fiedur/ á Borzuy/ wielkich domow obá/ Co łámá mogłá pokazać ofobá. *KochSz* A2v; *PudłFr* 69, 70; *GórnTroas* 74; wślyźeli głos z obłoku. ofoby nie widźieli/ bo Bog nie ma twarzy áni podobieńtwá żadnego ná niebie y ná źiemie *SkarKaz* 117b; Do tego ktorego imienia nie wiem ofoby nie znam nieprzyaciéłá mego. *CzahTr* K2v; *PaxLiz* C2, D; *KlonWor* 54; [weźmi łmoły wodney álbo mázi [...]/ łádlá álbo też łoiu [...]/ włóž łpołu w gárniec/ á ták mieśzáiac wzwarz [...]/ náłyp wapná miáłkiego mieśzáiac łpołem/ áże się wśzytko łpuści w iednę ofobę *Cresc* 1571 33 (*Linde*)].

osoba czyja [w tym: *G sb* (110), *ai poss* (46), *pron poss* (3)] (159): *RejPs* 23, 107; *RejFóz* B8v; ábowiem on bog w ofobie łmokowey do ciebie przyydzie á potym przyymie ofobę ludzká [*humanam formam accipiens*; człowyeczá formá wśzyąwszy *HistAl* 1510 34]/ á ná moje podobieńtwo łie vkaże. *HistAl* A4; widziałem ofobę iego [*Filipa*] [*figuram eius*; yego wyobraszenye *HistAl* 1510 162] y wielką mądrość *HistAl* Ev, A4, A7 [2 r.], E8v, Fv, F2v (12); *MurzHist* T2; *KromRozm* II x4; *LubPs* X3; Pożrzy potym w źwierciádló álbo w iálną wodę/ Wnet tám wśrzyłz by iáwnie wśzytkę łwą ofobę. *RejWiz* 112; Y widziałem iákoby ofobę Kontryffału/ iáko pozrzenie ognia wewnáthrz około iego: [...] y od biodr iego áż ná doł/ iákoby ofobę ognia łńącego łie około. *Leop Ez* 1/27, *Ez* 10/9, *Dan* 10/6; Apollo [*przemienił się*] w Kruká/ Bachus w Kozłá/ Dyaná w Lániá [...]/ Opis álbo Cybelle w Drozdá/ y pod tymi ofobámi źwierzęcemi ie chwalono potym. *BielKron* 24; Napirwey widzyał czworo źwirzát/ máiac iedno z nich ofobę człowyeczá/ drugie orłá/ trzecie wołowá/ czwarte łwiá. *BielKron* 95v, 1v, 165; Praeter species stultus es, Szaleńsiź niż twoyá ofobá vkázuye. *Mącz* 404d; Virtute formae id evenit, te ut deceat quicquid habeas, Vrodźiwość ofoby twoyey czini żeć prziftoyi cokolwiek małż. *Mącz* 499a, 404c, d, 431b; *LeovPrzep* I3v; *HistRzym* 37v; *RejPos* 162v, 288, 294, 297v, 314, 324; *BiałKat* 301; *GrzegŚm* 47; Krol vpátrzywłzy onę połtáwná iego ofobę y powáżną iego mył kazał gi przywieść bliźey do łiebie *RejZwierz* 135, 232; *PaprPan* Ggv; powiedzą [...] iáko łrodze gábáni łą pieknościá oney ofoby Smáragdego. *SkarŻyw* 14, 29, 165, 260, 384, 568, 593 [3 r.]; *CzechEp* 263; *KochFr* 87; *BielSjem* 8; á ieczebym ták chciáł/ żeby tego ofobá kto kwituie

wypifána byłá/ iefli wielkiego wzroftu/ czy frzędniego/ czy máłego/ iefli czarny/ ábo lifowáty/ ábo białokurowáty/ y máli znak iáki ná twarży/ ábo ná ręce/ ábo bliźnę *GórnRozm* Lv; *GórnTroas* 46; *WujNT Ioann* 5/37, s. 186; ABSOLONOWA Krafa/ HELENY ozdoba/ Mądrość SALOMONOWA Gigántów ofobá. *PaxLiz* A3. Cf »osoba oblicza«, *Wyrażenia przyimkowe*.

W połączeniach szeregowych (4): iż Władziławá baczyli wżytcy być godnego/ thák ofobą/ fercem/ iáko rozumem. *BielKron* 304; Imago animi vultus est, Iudices oculi, Co w kim leży/ to twarz ofobá y oczy okázuyą. *Mącz* 165c; Habere speciem alicuius rei, Mieć xtałt ofobę/ fpośób niektórey rzeczy álbo zdác fie. *Mącz* 404d, 404c.

W charakterystycznych połączeniach: osoba cudna (2), krasna (2), piękna (8), postawna, prześliczna, sroga, straszna, urodziwa, wdzięczna, widoma.

Zwroty: »przemieniać się w osobę [czyją]« (1): Anektánabus przez czárnoxięftwo poczał fie przemieniać w ofobę fmkową [cepit ... transmutari in figuram draconis; wfygvra szmokową *HistAl* 1510 35] *HistAl* A4.

»włóżyć osobę [czyją na kogo]« (1): á tak włóżywży ofobę fwoię ná Iudałzá lam fie opuścił/ mgłą zniknął precz/ á Zydowie Iudałzá vmęczyli á nie Iezufá. *BielKron* 165.

»wziąć (na się) osobę [czyją]« (5): *BielKron* 1v; *RejPos* 162v, 314; [czart] Wziąwży ná fię ofobę wężową/ poczał z niewiáftą rozmawiác *SkarŻyw* 260; Zenobiá [...] Wziąwży męfką ofobę/ będący płeć żeńfka/ Swoie nieprzyiáciele wżyfłki zwyciężyłá *BielSjem* 8.

Wyrażenia: »cielesna osoba« [szyk 2:1] (3): *RejPos* 288; *ArtKanc* G13v; Acz Pan Chriftus ma ieden kftáft/ cíeleśney ofobie iego przyrodzony: wżákże przez wżzechmocność fwą może przyiác kftáft iáki raczy: y vkázác fię w poftáwie ktoregokolwiek ftworzenia *WujNT* 186.

»osoba oblicza, twarzy« = *species vultus Vulg* (1:1): A przyiáwfiy nas wmiłofierdzie fwoie okáz nam też kiedy fwiętą ofobę oblicza twego *RejPs* 120; *Leop* 4.*Esdr* 15/54.

»własna osoba« [szyk 4:3] (7): Gdy iá [Jupiter Tetyde] vchwycił zá włofy/ przemieniáłá fie mu w rozmáite żwierzętá drapieżne [...]/ tákże iá długo dzyerzał/ áż przyłzłá ku włafney ofobie *BielKron* 21v; *WujJud* 71v; *CzechEp* 262; *KochFr* 87; *WujNT* 71. Cf »pod własną osobą«.

Szeregi: »(nie) osoba ani (a, albo) ciało« (4): Iż bog nye ma ofoby áni ciáłá *RejWiz* 111v *margin*, 111v [2 r.], Cc6.

»kształt albo osoba« (1): Pińmo [...] mowi ludzkim fpořobem o Bogu/ ktory iefł lam w łobie nieopifány: przetoż nie mamy te^{go} ták rozumieć/ żeby Bog w kftáłcie Boskim ábo w ofobie włafney/ ták fię przechádzác miał. *CzechEp* 262.

»osoba albo podobieństwo« (1): Bo duch fwięty pádl na wfiytki/ w ofobie albo podobieńftwie ięzykow ognińtych. *OpecŻyw* 175v.

»osoba albo (a) postać« (2): yáko pan Kryftus będąc bogyem nawyfiłfym/ dla nas w ofobyie álbo poftáci fwey fye vniżył/ á cyáło y nyedofłátki náłfe ná fyę przyyął *KromRozm II* x4; *LeovPrzep* I4.

»osoba, (i) postawa« [szyk 3:1] (4): Dziwną zacność w ofobie y w poftáwach miáłá/ Znáć było iż ná wielkich gdzyeś fprawach bywáłá. *RejWiz* 32v, 185; *RejPos* 324; A Ephrem obrociwfiy fię do niey/ z oną nabożną y czći godną poftawą y ofobą/ rzecze *SkarŻyw* 118.

»osoba a (albo, i) twarz« (4): A była tym to mężom Rzeczpołpolita mieyfka poruczóná/ dla ftáttecznych ofób á pokornych twarży. *BielKron* 118v; Repraesentare faciem veri maris, Práwego mężá ofobę á twarz mieć. *Mącz* 431b; *BudNT* q4v marg; *SkarŻyw* 593.

Wyrażenia przyimkowe: »pod osobą [czyj; w tym: *G sb* (3), *ai poss* (1)]« = *jako ktoś*; *pod pozorem czegoś* (4): Potym mię będziefz pytał pod ofobą [*sub persona*; wperszone *HistAl* 1510 464] Antiochá/ cobych ftąd miał wczynić *HistAl* L5v; będąc lámá iádowitym nieprzijaćielem wolności połpolitéy/ y Bráćieý fwéy/ pod ofobą miłości/ y życzliwości wśelákiéy. *OrzQuin* C2; Ale Anthyoch (chcąc ząwždy pod Oycowfką ofobą z fwoią corką woley fwey wżywać) niechćiał iey od siebie żadnemu dąć. *HistRzym* 8v; Lecż pochlebćá bárziefz fzkodzi pod ofobą przyjacielá? *Phil* G4.

»pod osobą [w tym: *czyj* (17); *G sb* (16), *pron poss* (1)]« = *pod postacią czyjś, na przykładzie kogoś* (20): którą [*bestyj*] máło niżej będziefz figurował pod ofobą niewiáfty vbráney. *RejAp* 138; gdzie Xenophont pod ofobą Cyrułá krolá/ wypifuie iáki by miał być/ krol práwy *GórnDworz* G4; Tu iuż fłyfzyfz/ iż Pan pod ofobą tego nędznika wftáwicznie ciefzy á twirdzi w tobie mđłą nádzyeię twoię. *RejPos* 257v, 164v, 190v, 200v, 201v, 202 (12); rofpráwia prorok o Antychriście pod námienioną ofobą Antyochem/ który był figurą Antychriftá *CzechEp* 410, 410 [2 r.].

~ Wyrażenia: »pod swą osobą« = *sam od siebie* (1): Prorok pod fwą ofobą práwie iáwnie oznaymił fpráwy ktore fie dziać miály w fprześlądówaniu páná náffego *RejPs* 100.

»pod własną osobą« = *taki, jakim jest w rzeczywistości* (2): ácz fie fprzodku dobrze okazał/ ále nie pod włáfną ofobą álbo práwym fercem/ iedno przyciągáiąc k sobie lud zdrádlíwie *BielKron* 148; że [*Chrystus*] będąc w niebie/ pod włáfną ofobą/ ieft zaráz prawdziwie w tym Sákrámenćie pod ofobą chlebá *WujJud* 71v. ~

»w osobie [czyjej; w tym: *ai poss* (12), *G sb* (3)]« = *tak, jak ktoś; na wzór kogoś* (15): [*Homer*] chciał formowác dofkonálego dworzániná w ofobie Pheonixá [*towarzysza Achillesa*] *GórnDworz* Kk4v; *SkarŻyw* 257; wśyfłklichem fie poftępkow/ obyczáiow tractatow Tureckich/ w ofobie Vliífefowej wybádał *StryjKron* A3v; Ktorzy [*papieże*] iáko X. K. mowi ná mieyfcu Chriftufowym w ofobie Piotrowey páśli [...] owce iego? *CzechEp* 419, 326, 330 [2 r.], 331 [5 r.], 357, 412; Bo y ia com odpuścił/ ieflim co odpuścił/ dla wafem to uczynił, w ofobie Chriftufowej [*in persona Christi*]. *WujNT* 2. *Cor* 2/10.

»w osobie« [w tym: *czyjej* (59); *G sb i pron* (35), *ai poss* (23), *pron poss* (1)] = *jako ktoś, coś, wyglądając jak ktoś, coś; in figura HistAl; in specie Modrz; specie Vulg* (66): *OpecŻyw* 175v; ale panna maria vyerne czyalo boze pyaftouala w ofobie dzyeczyátka *PatKaz II* 38v, 44; *BielŻyw* 157; yefth fzczyąth dlya thego yfch wofobie Bratha fwego przywyodl ynnego czlowyeka do kłyżąg zamkowych y kazał fśoby powzdacz czáfzcz Bratherfka okrom wyadomofczi a dozwołyenya Iego. *LibMal* 1543/72v; *HistAl* A4, A5, A5v, B6v, E8; *KrowObr* 199; *Leop Ps* 87 arg; *BibRadz I* 138c marg; *BielKron* 12, 138v; *GrzegRóżn* A4, F, H4v, I4v, M; *RejAp* 162; gdy Tyrus iednego czáfu przechádzáł fie bárzo fmutny podkáł go Gwido towárzyfz iego w ofobie pielgrzymfkiey. *HistRzym* 78, 28v, 45, 82; iż fie im wkázwáli [*duchowíe*] w ofobach rozlicznych/ czyniącz fie duřzámí/ czyniącz fie y inemi ofobámí/ áby iedno zwiedli nędznego człowieká *RejPos* 115v, 9, 113 [2 r.], 115v, 142, 150v (12); *RejZwierc* 2, 198v, 205v; Máią nam tedy przychodźić ná pámieć wśyfłkie dobrodzieyfłwá/ ktore w

ofobie pokármu cíelefnego nam zálecone są. *ModrzBaz* 53; á ieden z nich [czartów] przednieyfy/ vczynił fię Oycem S. Wilhelmá/ ktory iufz był dawno vmárł: y w iego iáko żywey ofobie/ vczynił ná Syná dziwne á ímutne nárzekánie *SkarŻyw* 167, 56, 101 *marg*, 225, 249, 285 (10); *MWilKHist* G3, K3; *CzechEp* 4, 149, 161, 216, 262; że fię święci po śmierci ludziom/ w ofobie fwey włafney pokázowác mogá *WujNT* 71, 13, 129, *Luc* 3/22, s. 471 [2 r.]; *SiebRozmysl* F4; Ná tym też chrzcie/ obiáwił fię Bog w Troycy iedyny: Oćiec w głošie/ gdy mowił: To iefł Syn moy namilfzy: Syn w cíele: á Duch ś. w ofobie gołębice. *SkarKaz* 516a, 516a.

»w osobie [czyje; zawsze G sb]« = *na przykładzie kogoś* (14): Iáko nam Pan opowiedác raczy grzech nálfz w ofobie ludzi trędowátych/ y iáko gi mamy leczyć *RejPos* 212 *marg*; Proroctwo o káżdym złofniku w ofobie Iudařzá. *RejPos* [290] *marg*, 163, 163v [2 r.], 200v, 201, 202 (13); Ifz fię to íści/ co/ o nich w ofobie nierządnic/ ku cudzołofłwu przybráney/ pímo mowi. *SkarŻyw* 39.

a. *O chlebie i (lub) winie w Sakramencie Eucharystii* (259) : *WujJud* 263v; Kłániam fię tobie prawdo zátaiona/ A temi ofobámi zápułczona. *SkarŻyw* 203; *LatHar* 193 [2 r.]; *WujNT* 297, 331; O ofobách w Sákrámenćie ołtarzá *SkarKaz* Oooo2a, 157a [2 r.].

W przeciwstawieniach: »osoba ... istność, natura, rzecz« (3): Ten chleb/ ktory Pan Apoštołom podawał/ nie ná ofobie ále ná náturze/ to iefł ífłnoći/ przemieniony/ wśzechmocnoćią fłowá słał fie cíálem. *WujJud* 174v; *SkarJedn* 241; Odmienienie ífłnoći chlebá/ pod ofobámi ktore zoftáią. *SkarŻyw* 337 *marg*.

Wyrażenia: »osoba chleba, chlebowa« [*w tym: pod osobą chleba* (57)] [*szyk* 96:2] (93:5): *PatKaz II* 38v, 39v [2 r.]; *KrowObr* 200v; Luter s fwoimi powiádał być cíáło boże prawdziwe duchownie pod ofobą chlebá *BielKron* 206v, 203v [2 r.]; *BiałKat* 288v, 301, 313v; *WujJud* 33, 71v [2 r.], 171v *marg*, 174, 179 (11); Gdzie iesli ofobá y ímák chlebowy ginie/ pewna rzecz iefł iż tám cíáła Bożego nie málfz *SkarJedn* 345, 345; Náđ wřzyćiek rozum świeckiey Philozophiey/ odmienia fię ífłność chlebowa/ w ífłność ínřzą: y gwoli tey táiemnicy/ niektore ofoby chlebá/ ktore ná chlebie były/ nieodmienne/ zoftáią. *SkarŻyw* 337, 165, 168 [2 r.], 203, 278; *ReszPrz* 40; *LatHar* 194; iż tu Pan Chrifłtus rozdawał Sákráment vczniom fwym pod ofobą chlebá *WujNT* 297, 60, 147, 186, 286 [3 r.], 332 [2 r.] (17); Ia fię też tą ofobą chlebá/ ták podłym odźienim twoim y poftáwá niłką twoią/ ktorą dla mnie bierzefłz nie gorłřę/ ále bárzo zá nię dźiękuię. *SkarKaz* 160b; Choć go [*Chrystusa*] nie widźim/ choć pod ták máłą y namnieyřą odrobiną ofoby chlebá/ prawdziwe iednák cíáło ie^{go} iefł. *SkarKaz* 204b, 158a, 160a, b, 244a. Cf »osoba chleba i wina«.

»osoba chleba i wina, chlebowa i winna; osoby chleba i wina, chlebowe abo (i) winne« [*w tym: pod osobą chleba i wina* (16), *pod osobami chleba i wina* (11), *pod chlebową i winną osobą* (1)] [*szyk zmienny*] (21:2;20:2): Iezu ktorys chlebową y winną ofobą cíáło thwoie y krew Zwolennikom ku táiemniczy dał. ími. fie nad nami. *TarDuch* B8v; *WróbŻołt* 117, 118; *KromRozm I* K4; *RejPos* 67v, 82; *BiałKat* 348v, 361; *KuczbKat* 175, 180; *RejZwierc* 196v; My pod ofobámi chlebá y winá/ ktore widźiemy/ rzeczám niewidźiálnym/ to iefł Cíáłu y Krwi Páńłkiey/ cześć czynimy. *WujJud* 176v; Ofoby chlebá y winá w Sákrámenćie ále nie fám chleb y wino zoftawa. *WujJud* Mm8, 150 [2 r.], 164v *marg*, 171v, 175, 231v (11); *BiałKaz* B2v; *SkarŻyw* 28, 284 [2 r.]; Nie iefłći tám chleb y wino profte/ ále iefł ofobá tylko chlebá y winá. *ReszPrz* 58, 17, 40, 59; *WerGość* 259; Wyznánie zoftawánia ofob

chlebowych ábo winnych/ po poświęceniu. *LatHar* 193, 188; *WujNT* 115, 116, 319, 333; *SkarKaz* 156b [2 r.], 157a [2 r.], b [2 r.], 243a, 244a.

»dwie, obie osoby; oboja osoba« [w tym: *pod(e) dwiema osoboma (a. osobami) (44)*, *pod obiema osoboma (a. osobami) (44)*, *pod obojg osobg (2)*] [szyk 61:3] (44:12; 8): *SeklWyzn* a3, Ev [2 r.]; O yedney álbo oboyeey ofobye. *KromRozm I* G3 marg, G3, G3v, I2; *KrowObr* 200 [2 r.], 200v [5 r.], 201, 201v, 202v (34); tákież ciało Páńkie brác pod dwiemá ofobomá/ ludziem świeckim zdawná Koncilium zázakázá *BielKron* 232v, 166v, 189, 201v, 211v, 283 (9); Tudzież też ná Synodzie BAZilejskim práwie był przymufzon pozwolić Czechom pożywáć Swiátości chwálebney pod obiema ofobámi. *LeovPrzep* A4; Ktoby tego przáá/ że w tym Sákrámenće pod kázdg zofobná ofobg/ y pod kázdg czáátkg oboiey ofoby gdy ieft oddzieloná/ ieft zupełny Pan Chryftus/ ten przeklętym niech bédzie. *WujJud* 263v, 178 marg, 178v [3 r.], 179, 247 [2 r.], 247v, Mm3v; *WujNT* 331 [2 r.]; [gdzie pan Kryftus ludziom póspolitym pod obiema ofobomá ciało y krew śwg rozdawał *ZebrzydOdpow* f].

»jedna osoba« [w tym: *pod jedng osobg (53)*] [szyk 62:1] (63): *KromRozm I* I2, P; *KrowObr* 186, 200 [2 r.], 200v [2 r.], 201 [2 r.], 203v [2 r.] (22); I Eden w dom kfięzey prósił/ co ták powiedáli/ By ná iedney ofobie swiátości przeftáli. *RejFig* Ee2v; *RejAp* 93; Wyznam też/ że y pod iedng fámg ofobg/ wzyftek á zupełny Pan Chriftus y prawdziwy Sákráment bywa przyjmowany. *WujJud* 26v, 178v [2 r.], 179 [2 r.], 247, 247v, Nn2; Grekowie nigdy o iedng ofobę w Sákrámenće Láćinnikom nieprzygániáli. *SkarJedn* D5v, 241 [2 r.]; *SkarŻyw* 520; *ReszPrz* 9, 59 [2 r.]; *LatHar* 189 [3 r.], 194 [2 r.], Aaa7v; *WujNT* 297 [2 r.], 331 [3 r.], 332 [3 r.], 361 marg, [405] marg (15); *SkarKaz* Oooo2v.

»(po)zwi(e)rzchnia osoba« [w tym: *pod (po)zwi(e)rzchniemi osobami (6)*] [szyk 6:3] (9): Nie trácg przyrodzenia śwego chleb y wino/ ná pozwirzchnich ofobách/ bo przedsię biały/ okrągły/ y z tymże fmákiem iáko y pirwey Sákráment zoftáie/ ále trácg iftność fwoię. *WujJud* 164v, 176, 176v, 250, 250v, 257v, 261v; *BialKaz* B2v; Gdy tedy Doktorowie zowg kędy ten Sákráment figurg ábo znákiem; tedy przez znák y figurę/ rozumieig zwierzchnig ofobę chlebá y winá. *WujNT* 115.

»osoba (świętego) sakramentu, swiátości« (5:4): lepyey pokoyá á yedności [...] náfláadowáć/ niźli fye o ofoby swyátości fwárzyć. *KromRozm I* G3v, G3 [2 r.], G3v; Azáá do Czechow ták nie piáá/ Ze lepiey ieft pokoy y yedność záchowáć [...] / á niźli fie o ofobách Sákrámentu [...] fpieráć fie y fwárzyć? *WujJud* 247v, Mm8; *ReszPrz* 59 [2 r.]; *WujNT* 180 marg.

»widoma osoba« [w tym: *pod widomymi osobami (4)*] [szyk 6:1] (7): *RejPos* 82; *KuczKat* 185; *WujJud* 257v [2 r.]; Bádz tego pewien/ iż pod tymi widomemi ofobámi/ zupełnie fie zámyka Pan Chriftus/ Bog y człowiek prawdziw/ z Ciálem y Krwiá fwoig żywá *KarnNap* D2v; Báč co mowi o przemienieniu ábo Tranfsubftánciáciey y o ofobách widomych/ y o fmáku chlebowym ktory zoftáie. *SkarŻyw* 278 marg, 28.

»osoba wina, winna« [w tym: *pod osobg wina (22)*] [szyk 49:4] (49:4): *PatKaz II* 39v; Abowiem ofobá chlebá/ ciało vmárte ná krzyżu rozmáicie zbite známionuie/ á ofobá winá/ krew s ciálg wyláná *KrowObr* 200v; *BielKron* 203v; *BialKat* 288v; *SkarŻyw* 278; *LatHar* 194; Wino y wodę w kielich leig/ ále sftawig lig krwiá/ przez poświęcenie słow niebiefkich; Acz/ dla ochronienia brzydkości/ ofobá winá zoftáie. *WujNT* 180; iż Pan rofkazał/ áby Sákráment pod ofobg chlebá rozdawano wzytkim: á nie pod ofobg winá. *WujNT* 607. Cf »osoba chleba i wina«.

Szeregi: »akcydencyja albo osoby« [szyk 1:1] (2): ná Wieczerzy Páńfkiey/ chleb nie zoftáie chlebem/ áni wino winem/ iedno zwirzchnie áccidencya álbo ofoby/ iáko białość/ wielkość/ okrągłość y ímák chlebá y winá/ bez żadnego podftáwku (*fine subiecto*) zoftáią. *WujJud* 164, 164.

»kształt abo osoba« (1): Y przetoż lię żaden niechay nie dziwuie/ że ieft pod kíztałtem ábo ofobą chlebá w náświétfzym Sákrámenćie. (*marg*) Christus w inźym kíztałćie iest w S. Sákrámenćie. (-) *WujNT* 186.

»przypadki i osoby« (1): Lecż winnym y chlebowym przypadkom y ofobom/ to ieft okrągłości/ ízerokości/ woniey/ białości etc. mieśće lię dáć muśi *LatHar* 188.

b. *Wizerunek* (8) : Infza bráćie robić koło ceglánego muru/ Infza iák żywe ofoby wywodźić z mármuru. *KlonŻal* D3, D3, D3v.

osoba czyja [w tym: *ai poss* (3), *G pron* (1), *pron poss* (1)] (5): dał pieczęć krolewką okrągłą ná głowne lífty wćzynić/ ná ktorey z iedną ítronę wyrázano Orłá/ ná drugiey ítronie ofobę krolewką líedząc ná Máieftáćie *BielKron* 367v, 63; *RejZwierc* 52; *SkarŻyw* 393; *abi ithe* Kamienie y ofobi wałze nanich wirite vnas wpowazaniu beli. *PaprUp* D.

Szereg: »wyrażenie i osoba« (1): bo obraz nie nie ieft/ iedno krolewkie wyrażenie y ofobá. *SkarŻyw* 393.

c. *Postać w dramacie lub w utworze literackim; actor Mącz* (14) : Krotka rozprawa miedzy trzemi ofobámi/ Pánem/ Woytem/ á Plebanem. *RejRozpr* A; *RejJóz* A4v; Ofoby rozmawáiące w tey Komiediey. Spráwá pirwíza. Ociec/ Stárość/ Mądrość/ Niemoc/ Pokuła/ Anyoł. *BielKom nlb* 8, *nlb* 4; *Mącz* 5d, 325a; Tragoedia - Tragaedia, w ktorei zacne ofobi mowia, alie koniec miewáfmetni, dlia zabiczią niektorei ofobi. *Calep* 1076b; *GórnTroas* 7; *CiekPotr* 1; *GosłCast kt*.

osoba czyja [w tym: *G sb* (2), *ai poss* (1)] (3): Tragoedia, Stárofwiecki wymysł ípráwowania gier/ w które známienitych ludźi yáko krolów/ Xiążąt/ rycerzow etc. ofoby bywáły w wodzone/ ych ípofoy y obyczáye były okázowane *Mącz* 460c. *Cf Wyrażenie przyimkowe*.

Wyrażenie przyimkowe: »w osobie [czyje]« = *przedstawiający kogoś* (2): A kxiądz zálie w ofobie Dijabelfkiey/ ktory w Kośćiele zá drzwiami ítoi zámkniony. Thak wam po trzykroć odpowieda. *KrowObr* 100v; Ruź lię y ty coś w ofobie Miáłtá *RybWit* B3v.

3. *Właściwość* (3) : TOpola ieft drzewko/ ktorego mocz ieft fložona z ofoby wodney yteż ziemfkiey subtelney átak ma mocz íkładaná. *FalZioł* I 104b; Ieft to ziele dwoiakicj [!] ofoby [mocy *SienHerb* 136b] rozney/ bowiem drzeń thego ziele ieft zagrzewájący w czwartym ílopniu [...], Skora zwierzchnia ieft zbytnie oziąbiająca. *FalZioł* I 111c; abowiem iako otho człowiek ieft w swoiey ofobie ciepły á wilgotny/ Takieź teź y pńzenicza *FalZioł* III 25a.

4. *Gatunek, rodzaj, odmiana; genus, species Vulg, Mącz* (21) : Pan Bog [...] rofkazał źwirzćtom powftáć wielkim y máłym rozmáitych ofob *BielKron* 1; Wiele rodzáiow innych y źwirzcu dziwnego wyobrażenia/ ryb/ ptakow w ítronách pułnocnych náyduia/ o kthorych píżąc byłyby kfięgi niemále kthoby chćiał doftátecznie wśzytko wypifáć/ iákimi ofobámi Pan Bog tám the ítronę źimną ozdobił. *BielKron* 295v, 8, 294v; Genus apud Dialecticos quod dicitur de pluribus differentibus specie. Co może być rozmáytich ofobách fobie roznych rzeczono. *Mącz* 143c; Táko teź y źwirzćtom żywot rozdawáią/ y obiecuią koźdey Ofobie podług zrzádenia iey/ ináczey Człowieku/ ináczey koniowi/

inaczey ptakom *SienLek* 30v; Ma tá chorobá ofoby trzy/ á iedná iest kiedy fye ciáło nietuczy á zázwdy nińzceie *SienLek* 91v, 91v [2 r.].

osoba czyja [w tym: *G sb i pron* (6), *pron poss* (5)] (11): Druga ofoba [fpofo *SienHerb* 157b] tego ziela ktore zowá Aaronem teź ma podobną włońoć íthymi Lifiemi iayki na ty choroby *FalZioł* I 127b; ktorego kamienia fą dwoiakie ofoby/ czyrwony y drugi czárny. *FalZioł* IV 50a; IAcinctow fą thrzy ofoby/ ktore maią iednakie moczy. *FalZioł* IV 54b, I 24a, IV 17a; *KłosAlg kt*; Y wypuściłá ziemiá trawę zieloná y dáiącą nalienie podług narodu swoiego/ y drzewo tákieź cziniące owoc y máiące nalienie według ofoby swoiey. *Leop Gen* 1/12; A wczynił Bog bestyie według ofob swoich/ bydło y wśelkye robáctwo ziemne w ofobách ich. *Leop Gen* 1/25, *Gen* 1/21, 24; Drugą ofobę choroby zowá Grekowie/ Kácexia *SienLek* 91v.

Szereg: »rodzaj albo osoba« (1): Moczy thych kamieni/ według ich rozmagitych rodzaiow albo ofob: odmienią fíe *FalZioł* IV 17a.

5. *Termin gramatyczny* (1) : Drudzy nieprzełtawią ná odmienieniu liczby/ ieflibyś ofoby nieodmienił [nisi *persona mutetur*]. á przetoź gdy do nich kto ma mowić trzeba wśytkę mowę odmienić á tak zformowác/ iákoby nie ztym co go widzi/ ále zkim inśzym/ ábo o kim inśzym mowił. *ModrzBaz* 59v.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : W Greckim ítoi Hypoftális/ ktore słowo pośpolicie po Polńku wykłádaią bytnoćią ábo iftnoćią/ ábo teź ofobą/ wśákoź káždemu tu ná wolá dano niech káždy iákich chce wykłádow wzywa/ gdyż trudno thy słowá Greckie wláśnie wyrázone być máią ięzykiem náłzim. *BibRadz* II 120c marg.

Synonimy: 1. *człowiek, persona*; a. *persona*; 2. *figura, forma, kształt, persona, podobieństwo, postać, postawa, wyobrażenie*; 3. *moc*; 4. *rodzaj*.